



CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ

HALK SAĞLIĞI GÜNLERİ

- I -

« ANA SAĞLIĞI »

BİLDİRİ ÖZETLERİ

20 - 22 HAZİRAN 1989
SIVAS



CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ

HALK SAĞLIĞI GÜNLERİ

- I -

« ANA SAĞLIĞI »

BİLDİRİ ÖZETLERİ

20 - 22 HAZİRAN 1989

SİVAS



İSTANBUL İLİ MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

İLK SİNEMASI ÖZETLERİ

« ANA SAĞLIĞI »

BİLDİRİ ÖZETLERİ

fon matbaası

1989 - ankara

1989 - ANKARA

1989

SINIRLARIN SIKLIK VE YASAL BOYUTLARINDA BÜYÜK DOĞUM
AĞIRLIĞI, BÜYÜK KALIRI VE BİRNE İTİLLERİN
EĞİLİMİ

S. AKGÜN (*)

M. BAKIRAN (**)

G. İLİÇİ (***)

BİLDİRİ ÖZETLERİ

Bu bildiri, Türkiye'de doğum ağırlığı ve kalırının sıklık ve yasal boyutlarındaki değişimleri incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışma, doğum ağırlığını etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı'nda çalışan doktora öğrencisi S. Akgün, S. Akgün, M. Bakıran ve G. İlçi tarafından yapılmıştır. Çalışma, İstanbul'da bulunan dokuz adet doğum hastanesinde yapılmıştır. Çalışma, 1983 yılında doğum yapan kadınların doğum ağırlığı ve kalırının sıklık ve yasal boyutlarındaki değişimlerini incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışma, 1983 yılında doğum yapan kadınların doğum ağırlığı ve kalırının sıklık ve yasal boyutlarındaki değişimlerini incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışma, 1983 yılında doğum yapan kadınların doğum ağırlığı ve kalırının sıklık ve yasal boyutlarındaki değişimlerini incelemek amacıyla hazırlanmıştır.

(*) İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, İstanbul
(**) İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, İstanbul
(***) İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, İstanbul

BİLDİRİ ÖZETLERİ

1991 YILI

1991 YILI

**SINCAN I SAĞLIK OCAĞI BÖLGESİNDE DÜŞÜK DOĞUM
AĞIRLIKLI BEBEK SIKLIĞI VE BUNU ETKİLEYEN
BAZI FAKTÖRLER**

S. AKGÜN (*)

M. KAYHAN ()**

N. KIRCALIOĞLU (*)

Bebeğin doğum ağırlığı, intrauterin yaşamı boyunca bebeğin ve annenin içinde buldukları koşulların sonucunda belirlenir. Bu çalışma, doğum ağırlığını etkileyebilecek bazı faktörleri belirlemek amacıyla, Hacettepe Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Bölgesi olan Etimesgut Sincan I Sağlık Ocağı Bölgesinde 1988 yılında doğmuş 564 bebek üzerinde yapılmıştır. Bebeğe ve anneye ait bilgiler gebe izleme formundan elde edilerek değerlendirilmiştir. Çalışmada doğum ağırlığı, 2500 gr ve altında olan düşük doğum ağırlıklı bebeklerin sıklığı % 8.6 olarak saptanmıştır. Bebeğin doğum ağırlığı ile, ekonomik durum, annenin abortus ve kürtaj durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamış, ancak on dokuz yaşından küçük ve 35 yaşından büyük olan anneler arasında düşük doğum ağırlıklı bebek görülme sıklığı, diğer yaş grubundaki annelere göre anlamlı olarak daha fazla bulun-

(*) H. Ü. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Araştırma Gör.

(**) Marmara Ü. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Arş. Gör.

muştur. Genç ve yaşlı annelerin bebeklerinin diğer annelere oranla iki kez daha fazla düşük doğum ağırlıklı olduğu görülmüş, yine ilk ve dört üzeri gebeliklerde görülen düşük doğum ağırlıklı bebeklerin oranı diğer gebelik sıralarına göre 1,5 kez daha fazla idi. Ayrıca düşük doğum ağırlıklı bebeklerin % 62.0'ı 6'dan az prenatal bakım görmüş iken, 2500 gr'dan fazla doğum ağırlığı ile doğan bebeklerin % 50'si 6'dan az prenatal bakım görmüştü. Bu ilişki anlamlı bulundu. Kız bebek olma ise bu bölgede düşük doğum ağırlıklı doğma açısından 1.6 kez fazla risks taşımaktaydı. Okur-yazar olmayan annelerde düşük doğum ağırlıklı bebek oluşma olasılığı diğer annelere kıyasla 2.28 kez daha fazla bulunmuştur.

BANKA YAKUTLER

S. AKGÜN (*)
M. KAYHAN (**)
N. KIRICALIOĞLU (*)

Bebeklerin doğum ağırlığı, intrantenin yaşamı boyunca be-
beğin ve annenin içinde bulunduğu koşulların sonucunda
belirlenir. Bu çalışmada, doğum ağırlığının etkileyeceği bazı
faktörleri belirlemek amacıyla Hacettepe Üniversitesinde Eği-
tim ve Araştırma Bölgesi olan Etilmesgut Sincan I Sağlık
Okulu Bölgesinde 1988 yılında doğmuş 284 bebek üzerinde
yapılmıştır. Bebeğin ve annenin ait bilgiler elde edilme formun-
dan elde edilerek değerlendirilmiştir. Çalışmada doğum
ağırlığı 2500 gr ve altında olan düşük doğum ağırlıklı be-
beklerin oranı % 8.6 olarak saptanmıştır. Bebeğin doğum
ağırlığı ile ekonomik durum, annenin abortus ve kırtaz du-
rumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır, ancak, doğu-
m ağırlığı ile annenin kırtaz ve 3-4 yaşından büyük olan annelerin ara-
sında düşük doğum ağırlıklı bebek görülme sıklığı, diğer yaş
gruplarında, annelere göre anlamlı olarak daha fazla bulun-

Dr. M. K. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Araştırma Göz.
Dr. M. K. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Araştırma Göz.

ADOLESAN VE İLERİ YAŞ GEBELİKLERİNDE DOĞUM VE PERİNATAL DÖNEM ÖZELLİKLERİ

Prof. Dr. Selma ÇİVİ (*)

Yrd. Doç. Dr. Orhan DEMİRELİ (**)

Sağ. İd. İsmail ARICI (***)

1987 yılı Şubat - Mart - Nisan aylarında Konya Doğum ve Çocuk Bakımevi'nde normal vaginal doğum yapan 2124 kadından 248'inde ve müdahaleli doğum yapan 51 kadından 12'sinde yüz yüze konuşarak ve hastane kayıtlarından elde edilen bilgilerle kadın ve ailesine ait niteliklerle gebelik ve doğumun sonlanması arasındaki ilişkileri ortaya koymak amacı ile analitik tipte bir araştırma yapıldı. 18 ve daha genç yaşta 10 kadın (% 3.8), 19 - 34 yaşta 224 kadın (% 86.2) ve 35 ve daha ileri yaşta 26 kadın (% 10.0) doğum yaptılar. Kadınların 58'i (% 22.3) primepar olup, 4 ve daha fazla doğum yapan 87 (% 33.5) kadın vardı. Kadınların 49'u (% 18.8) okur-yazar değildi. İlk evlenme yaşları 83 kadında (% 31.9) 18 ve daha genç idi. Kadınların ortalama gebelik sayısı 2.6, ortalama doğum sayısı 2.2, ortalama düşük sayısı 1.5 idi. Düşük doğum kilolu bebek 33 (% 12.6) adet idi.

(*) S. Ü. Tıp Fak. Halk Sağ. Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

(**) S. Ü. Tıp Fak. Halk Sağ. Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

(***) S. Ü. Tıp Fak. Halk Sağ. Anabilim Dalı Bilim Uzm. Öğrencisi

Kadınların 129'u (% 49.6) doğum öncesi dönemde izlenmişlerdi. İzlenenlerde kadın başına düşen izleme sayısı 3.4 idi. Kadınların 25'inde (% 9.6) gebelikleri boyunca kanama, toksemi, anemi ve üriner enfeksiyon olarak gebelik komplikasyonları oluştu. 35 ve daha ileri yaşta gebelik komplikasyonları artmakta idi $p < 0.01$. Anne yaşı ile düşük doğum kilolu bebek doğurma sıklığı arasında anlamlı ilişki yoktu $p > 0.05$. Anne yaşı arttıkça gebelik intervali artmakta idi $p < 0.05$. Anne yaşı ile düşük doğum kilolu ve prematüre bebek doğurma değişmemekte idi. $p > 0.05$. Doğum şekli ile anne yaşı arasında anlamlı ilişki yoktu $p > 0.05$. Ölü ve sakat doğum ile anne yaşının ilişkisi anlamlı değildi $p > 0.05$. Kadınların eğitim düzeyi ile bebeklerin doğum kilosu ve kadınların düşük sayısı arasında anlamlı ilişki yoktu $p > 0.05$. Kadınların eğitim düzeyi en çok gebelik ve doğum sayısını etkilemekte olup okur-yazar olmayanlarda doğum ve gebelik sayısı fazla idi $p < 0.01$. Ailenin gelir düzeyi ile kadınların gebelik ve düşük sayısı arasında ve ayrıca bebeklerin doğum kilosu arasında anlamlı ilişki yoktu $p > 0.05$. Riskli gebeliklerde gebelik komplikasyonlarının arttığı ileri yaşlarda gebelik intervalinin uzadığı, kadınların eğitim düzeylerinin gebelik ve doğum sayısını etkilediği, ailenin gelir düzeyinin doğumlar üzerine etkilediği belirlendi.

129 kadın başına düşen izleme sayısı 3.4 idi. Kadınların 25'inde (% 9.6) gebelikleri boyunca kanama, toksemi, anemi ve üriner enfeksiyon olarak gebelik komplikasyonları oluştu. 35 ve daha ileri yaşta gebelik komplikasyonları artmakta idi $p < 0.01$. Anne yaşı ile düşük doğum kilolu bebek doğurma sıklığı arasında anlamlı ilişki yoktu $p > 0.05$. Anne yaşı arttıkça gebelik intervali artmakta idi $p < 0.05$. Anne yaşı ile düşük doğum kilolu ve prematüre bebek doğurma değişmemekte idi. $p > 0.05$. Doğum şekli ile anne yaşı arasında anlamlı ilişki yoktu $p > 0.05$. Ölü ve sakat doğum ile anne yaşının ilişkisi anlamlı değildi $p > 0.05$. Kadınların eğitim düzeyi ile bebeklerin doğum kilosu ve kadınların düşük sayısı arasında anlamlı ilişki yoktu $p > 0.05$. Kadınların eğitim düzeyi en çok gebelik ve doğum sayısını etkilemekte olup okur-yazar olmayanlarda doğum ve gebelik sayısı fazla idi $p < 0.01$. Ailenin gelir düzeyi ile kadınların gebelik ve düşük sayısı arasında ve ayrıca bebeklerin doğum kilosu arasında anlamlı ilişki yoktu $p > 0.05$. Riskli gebeliklerde gebelik komplikasyonlarının arttığı ileri yaşlarda gebelik intervalinin uzadığı, kadınların eğitim düzeylerinin gebelik ve doğum sayısını etkilediği, ailenin gelir düzeyinin doğumlar üzerine etkilediği belirlendi.

**DOĞUMDA YENİDOĞAN DEĞERLENDİRMESİNDE
YENİ BİR YÖNTEM
(SİGTUNA İŞARETİ)**

Dr. N. DEMİR (*)

Dr. S. ERGİN ()**

Dr. B. ÖZGÖREN (*)**

Dr. S. KADANALI (*)**

Perinatal ve erken yenidoğan ölümlerinin temel nedenleri arasında intra uterin asfiksi ve travay sürecindeki anoksik olaylar başta gelmektedir. Ölümler yanısıra bu olayların değişik boyutları yaşam boyu iz bırakacak sekellere de yol açabilmektedir. Bu nedenle doğumda yenidoğanın değerlendirilmesi, bilinçli bir gözlemle ele alınması ayrı bir önem taşımaktadır. Ancak yoğun günlük doğum kapasitesine ulaşan kliniklerde bilinen yöntemlerle yenidoğan değerlendirilmesi genellikle gözardı edilmektedir. Öte yandan alanda ebeler

(*) D.E.Ü.T.F. Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı Öğr. Üy.

(***) D.E.Ü.T.F. Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı Araş. Gör.

(**) D.E.Ü.T.F. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Bşk.

aracılığı ile yaptırılan doğumlarda da bilgi açığı nedeni ile bebeğin doğum sonu durumu genelde değerlendirilememektedir.

Şimdiye dek kullanılması önerilen «Apgar Skor» yerine çok daha basite indirgenmiş «Sigtuna işareti»nin kullanılabilirliği, ebelere öğretilabilir oluşu yönünden bir çalışma düzenlendi.

D.E.Ü.T.F. Kadın Hastalıkları ve Doğum ile Halk Sağlığı Anabilim Dalları işbirliği içinde İzmir Doğumevinde Mart - Nisan 1989 tarihleri arasındaki doğumlarda örneklem ile bu iki skorun birlikte değerlendirilmesi ile yenidoğan bebeğin vital bulguları gözlemlendi. Yapılan istatistiksel yöntemlerle göstergeler arası tutarlılık incelendi.

**LOHUSA VE YENİDOĞAN DÖNEMİNİN
TEMEL ÖZELLİKLERİ KONUSUNDA
ANNELERİN BİLGİ VE DAVRANIŞLARI**

Dr. S. ERGİN (*)

Dr. N. DEMİR ()**

Dr. B. ÖZGÖREN (*)**

Dr. S. KADANALI (*)**

Yeni bir yaşama başlangıç gerek anne, gerek bebek ve gerekse yakın çevre yönünden çok önemli bir dönemdir. Varolan eğitim açıkları, bu dönemde yoğun bir biçimde sorunların ortaya çıkmasına ve büyümesine neden olur. Bilimsel gerçeklere dayalı son görüşlerin en zor benimsenebildiği, gelenek-göreneklerin en çok geçerli olduğu bu dönemde uygulamalar ülkemizde de kıır-kent, doğu-batı arası büyük farklılıklar göstermektedir. Hatta hekimler arasında bile bu döneme ilişkin görüş ayrılıkları ortaya çıkabilmektedir.

D.E.Ü.T.F. Halk Sağlığı ile Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları işbirliği içinde yapılan bir çalışmada yeni doğum yapan annenin yenidoğan ve lohusalık temel özellikleri konusundaki bilgilerinin ve uygulamalarının ortaya çıkartılması amaçlandı. Bu doğrultuda hazırlanan bir soru formu annelere uygulanarak elde edilen veriler değerlendirildi.

(*) D.E.Ü.T.F. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Bşk.

(**) D.E.Ü.T.F. Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı Öğr. Üy.

(***) D.E.Ü.T.F. Kadın Hastalıkları ve Doğum Araştırma Görevlisi

**15 - 49 YAŞ EVLİ KADINLARDA,
EBE İZLEMELERİNE GÖRE
SAPTANAN RİSKLER**

Prof. Dr. Servet ÖZGÜR (*)

Öğ. Gör. Dr. Gülay KOÇOĞLU (*)

Remziye SULAKÇI ()**

Dr. Serkis KILIÇARSLAN ()**

Bu çalışmada, Ulaş Bölgesindeki 3 Sağlık Ocağı merkezi, üç Sağlık Evi merkezi ve buralara bağlı 9 köyde, ebelein izledikleri 15-49 yaş evli kadınlara ait kartların 1988 yılındaki son durumu değerlendirilmiştir. Buna göre, 961 kadından % 8.6'sında herhangi bir risk olmadığı, % 43.6'sında ise 4 + risk olduğu saptanmıştır. En sık rastlanan riskler gebelik sayısının 4 + olması (% 67,4), yaşayan çocuk sayısının 4 + olması (% 59,7) ve okur-yazar olmama (% 57,8) dir. Sağlık Evi olan köylerde oturanlarda riski olmayan kadın oranı düşük iken diğer köylerde 4 + riski olan kadın oranı yüksek; ilkokul mezunu olanlarda riski olmayan,

(*) C. Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı

(**) C. Ü. Sağ. Bil. Ens. Halk Sağ. Prg. Yük. Lisn. ve Doktr. Öğr.

okur-yazar olmayanlarda ise 4 + riski olan kadın oranı yüksek; 35 + yaşta olanlarda 4 + riski olan kadın oranı yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$). İncelenen kadınlardan halen gebelik riski altında olanların % 42.0'sinin etkin, % 37.7'sinin etkin olmayan yöntemlerle korunduğu, % 20.3'ünün ise herhangi bir yöntemle korunmadığı görülmüştür. Sağlık risk faktörlerine göre korunma durumu incelendiğinde, 35 + yaştakilerde etkin olmayan yöntem oranı en yüksek iken, diğer risklerde etkin yöntem kullanan oranı yüksek bulunmuştur.

EBE İZLEMLERİNE GÖRE GEBELERDE SAPTANAN RİSKLER

Dr. Gülay KOÇOĞLU (*)

Prof. Dr. Servet ÖZGÜR (**)

Dr. Serkis KILIÇARSLAN (**)

Remziye SULAKÇI (**)

Bu çalışmada, Ulaş Bölgesindeki 3 Sağlık Ocağı merkezi, üç Sağlık Evi merkezi ve buralara bağlı 9 köyde, 1988 yılında doğum yapan kadınlara ait gebe izlem kartları değerlendirilmiştir. Buna göre; 204 gebeden % 39,2'sinde 1-3 risk, % 37,8'inde 4-6 risk, % 23,0'ünde ise 7 + risk olduğu saptanmıştır. En sık rastlanan riskler izlem sayısının yetersiz olması (% 74,0) ve kilo alımının yetersiz olması (% 54,0) dir. Okur-yazar olmayanlarda 7 + riskli olanlar yüksek, 1 - 3 riskli olanlar düşük, okur-yazarlarda ise 4 - 6 riskli olanlar yüksek bulunmuştur. İlkokul mezunlarında risk sayısı en azdır. Yaş yönünden riskli gebe oranı % 6,4 tür. Yerleşim yerine göre Sağlık Evi olan köyde oturanlarda 4 - 6 riskli olan, Sağlık Ocağı olan köyde oturanlarda ise 1 - 3 riskli olan gebe oranı yüksek bulunmuştur. Genelde okur-yazar olma ve sağlık kuruluşu bulunmayan köylerde oturma gebelerde risklerle ilişkili bulunmuştur.

(*) C. Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı

(**) C. Ü. Sağ. Bil. Enstitüsü Halk Sağlığı Programı Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencileri

**15 - 45 YAŞ GRUBU EVLİ KADINLARDA
KONULABİLİR YÜKSEK RİSKLİ
GEBELİK PREVALANSI**

Doç. Dr. Erdal BEŞER (*)

Araştırma, Trabzon İli'ne bağlı 2 sağlık ocağı bölgesinde eğitimle önlenebilir yüksek riskli gebelik ve bu gebelikler sonucu gelişmiş düşük, ölü doğum, 1 yaş altında ölen çocuk prevalansını saptamak amacıyla yapılmıştır. Trabzon İli'ne bağlı 2 sağlık ocağını temsil edecek sayıda 15 - 45 yaş grubu evli kadınlardan küme ve tabakalı örnekleme yöntemleri ile 484 kadın örneğe çıkmıştır. 18 yaş altında gebe kalan kadınlar % 28,3, 35 yaş üzerinde gebe kalan kadınlar % 10,3, 2 yıldan az aralıklı doğum yapan kadınlar % 40,9, 4'ün üzerinde gebelik % 27,6 oranında saptanmıştır. Kadınların % 17,1'i okur yazar değildir. Riskli gebelik prevalansı ile eğitim durumu arasında ters orantı saptanmıştır.

(*) K.T.Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Başk. - Trabzon

**ETİMESGUT AİLE PLANLAMASI
EĞİTİM ARAŞTIRMA MERKEZİNDE
GEBE İZLEME ÇALIŞMALARI**

Dr. Güneş Ermumcu BALKAN

Dr. Hilal ÖZCEBE

Nefize BENLİ

Sabiha BECERİKLİSOY

Aysun BAŞAR

Etimesgut Aile Planlaması Eğitim Araştırma Merkezi kliniğinde 1 Ocak - 31 Aralık 1988 tarihleri arasında 779 gebelik muayenesi yapılmıştır. Bu çalışmalarda gebenin yaşı, gebe izlem haftası, muayene bulguları ve rutin laboratuvar bulguları değerlendirilmiştir. Başvuran gebelere yapılan önerilerin ebe izlem kartlarıyla daha sonra takip ederek yakınlmaları ve gebeliğin sonucunu ne şekilde etkilediği araştırılmıştır.

Bu amaçla Aile Planlaması Eğitim Merkezi gebe takip ve muayene defteri, ebelerce tutulan gebe takip ve muayene fişleri, doğum defteri ve kişisel sağlık fişleri taranmıştır.

ANNE SÜTÜ VE UMBLİKAL KORDON KANINDA KURŞUN DÜZEYİ ARAŞTIRMASI

Dr. Fevzi ÇİZMECİOĞLU (*)

Prof. Dr. Övat GÜRAY (*)

Kurşunun insan organizmasına girişi su, gıdalar ve mesleki maruziyet yanında çevre havası yoluyla olmaktadır. Çevre havasındaki kurşun, büyük oranda trafik faaliyeti sırasında egzoz gazlarından ortama verilmektedir. Literatürde, anne sütü yoluyla bebeğe geçen kurşunun, çocuğun nörofizyolojik gelişimi üzerinde olumsuz etkileri olduğunu gösteren araştırmalar bulunmaktadır. Ayrıca prenatal dönemde kurşuna maruz kalma ile minör konjenital anomaliler arasında ilişki saptanmıştır. Araştırma, kurşunun bebek ve çocuk gelişimi konusundaki önemi göz önüne alınarak planlanmıştır. Çalışmada, umblikal kordon kanı ve anne sütündeki kurşun düzeyleri Modifiye Lane Dithizone metodu kullanılarak ölçülmüştür. Annelerin ikamet etmekte oldukları bölgeler trafik aktivasyonu açısından riskli ve risksiz olmak üzere iki gruba ayrılmış, söz konusu gruplardaki kordon ka-

(*) İ. Ü. İst. Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı

**GEBELİKTE AŞILAMANIN
ANNEDEN BEBEĞE GEÇEN TETANOZ
ANTİKOR DÜZEYLERİ ÜZERİNE ETKİSİ**

Doç. Dr. F. KOÇOĞLU (*)
Yrd. Doç. M. GÖKOĞLU ()**
Uzm. N. ATABEY ()**
Uzm. Dr. B. ÖNİZ (*)**

Sivas Doğumevinde doğum yapan 90 kadının kord kanından alınan örnekler üzerinde, Pitzurra ve arkadaşlarının 1983-85 yıllarında geliştirdiği pasif (indirekt) hemaglutinasyon yöntemiyle yapılan incelemede; (a) kadınların % 24.4'ünde tetanoz antikor düzeyleri yeterli (>0.5 HU), (b) % 43.3 ünde kısmen koruyucu düzeylerde ($0.125-0.5$ HU) ve (c) % 32.2'sinde yetersiz (<0.125 HU) bulunmuştur. Gebeliği sırasında hiç aşılanmayanlarla, bir ya da iki kez tetanoz aşısı yaptıranlar arasında antikor düzeyleri açısından fark bulunamamıştır.

Gebelikte yapılan 1 - 2 doz aşı uygulamasının ülkemizde yeni yeni yaygınlaşmaya başladığı gözönüne alınarak, gebelere 3 doz aşı uygulamasının daha uygun olacağı düşünülmektedir.

(*) C.Ü.T.F. Halk Sağlığı Anabilim Dalı
(**) C.Ü.T.F. Mikrobiyoloji Anabilim Dalı
(***) Sivas Doğumevi Başhekimi

**GENİTAL AKINTISI OLAN KADIN HASTALARIN
ÇEŞİTLİ YÖNLERİ İLE KÜLTÜR
SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

Dr. Güfran BAKIRCI (*)

Dr. Mehmet AYDIN (*)

Prof. Dr. Ayşe Akın DERVİŞOĞLU (*)

Çubuk Eğitim Araştırma Bölge Hastanesinde tanımlayıcı nitelikte, prospektif olarak venerial hastalıkları incelemek amacıyla bir araştırma planlandı.

Araştırma hastanenin kadın hastalıkları ve doğum polikliniğine 1989 Nisan ayında başvuran 100 kadın hastaya uygulandı.

Genital akıntısı olan hastalardan genital akıntı kültürü alındı.

Çubuk gibi yarı kırsal kesimde venerial hastalıklar çoğunlukla; eşleri ulaştırma kesiminde çalışan hanımlarda görülüyordu.

(*) H. Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı.

GEBELİKTE ASEPTOMATİK BAKTERİÜRİ

Dr. A. TAŞYURT (*)

Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalına antenatal muayene için müracaat eden, hiçbir üriner sistem yakınması bulunmayan en az bir haftadan beri antibiyotik almamış 150 gebeden aseptik şartlarda alınmış orta idrar örnekleri bakteriyolojik olarak incelenmiş ve bu gebeler doğumlarına kadar takipleri yapılarak asemptomatik bakteriüri tesbit edilenler tedaviye alınmış ve sonuçlarıyla değerlendirilerek asemptomatik bakteriürisi olmayan normal gebe grubu ile karşılaştırılmıştır. Ayrıca 24 prematür doğum tehdidi ile yatırılan gebe olgularında idrar kültürü yapılarak aralarındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır. Hiçbir üriner yakınması olmayan 150 gebe grubundan 18 bakteriüri olgusu tesbit edilmiştir. Böylece gebelerde asemptomatik bakteriüri oranı % 12'dir. Asemptomatik bakteriüride % 72.3 oranı ile en etken mikroorganizma E. Coli bulunmuştur. Daha sonra enterokoklar, stafilokoklar ve proteusmirabilis etken patojen olarak yer almıştır. Asemptomatik bakteriürinin % 72'si 25 ve daha ileri yaş gebe grubunda, % 28'i ise 25 yaş altı gebe grubunda görülmüştür. Asemptomatik bakteriürlü gebelerin % 61.2'si multigravidalardır. Yine incelenen 150 gebe olgusunda, asemptomatik bakteriüriye multigravidalarda % 7,34,

(*) C. Ü. Tıp Fak. Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı.

primigravidalarda ise % 4.66 oranında rastlanmıştır. Aseptomatik bakteriüriye gebeliğin II. ve III. trimestrinde daha çok rastlanmıştır. Aseptomatik bakteriüri; I. trimestirde: % 5.5, II. trimestirde: % 39, III. trimestirde: % 55.5 görülmüştür. İlk gebelik muayenelerinde teşhis edilmeyen bakteriüri durumu daha sonraki aylık muayenelerinde teşhis edilen 5 gebe, toplam 18 bakteriüri gebenin % 27.7'sini oluşturmaktadır. Buradan da gebelerde sık sık aseptomatik bakteriüri taraması yapmak gerektiği yargısına varılmıştır. Aseptomatik bakteriüri gebelerde tek doz veya bir hafta süre ile duyarlı antibiyotik tedavisi ile bakteriürinin kaybolma oranı % 83.2'dir. Bu gebelerin doğumlarına kadarki aylık idrar kültürlerinde kesinlikle üreme görülmemiştir. Aseptomatik bakteriüri 18 gebenin 7'sinde (% 38.8) anemi tesbit edilmiştir. Aseptomatik bakteriüri 18 gebenin 3'ünde (% 16.6), bakteriürisiz 132 gebenin ise 5'inde (% 3.8) hipertansiyon saptanmış, aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

**ÇUBUK MERKEZ SAĞLIK OCAĞI BÖLGESİNDEKİ
GEBE OLAN VE OLMAYAN KADINLARDA
ANEMİ PREVALANSI**

S. ORAL (*)

S. TEZCAN (*)

E. AKSOYDAN ()**

Toplumda her yaş grubunda görülmekle birlikte, özellikle çocuklarda ve gebe kadınlarda daha sık rastlanan anemi, dünyada ve ülkemizde önemli sağlık sorunlarından birisidir. Anemik olan gebelerin gebeliklerinin başlangıcında saptamak, hemoglobinin düzeylerinin düştüğü devreleri belirlemek, annenin hemoglobin düzeyine etki eden faktörleri saptamak amacıyla Çubuk Merkez Sağlık Ocağı Bölgesi'nde tüm gebe kadınlar (150 kadın) ile gebe olmayan 150 kadın araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmanın kesitsel olan ilk aşamasında araştırma kapsamına giren bütün kadınların hemoglobinin düzeyleri spektrofotometre ile ölçülmüş, anemi ile ilgili olabilecek faktörler hakkındaki bilgiler de anket yöntemi ile derlenmiştir. Bu ölçümler sonucunda gebelerde anemi prevalansı % 55,3, gebe olmayanlarda ise % 50,0 ola-

(*) H. Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

(**) H. Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Araş. Görevlisi.

arak saptanmış, iki grup arasında anemi yönünden fark bulunmuştur. Toplam gebelik sayısı, yaşayan çocuk sayısı, toplam düşük sayısı gibi değişkenlerle anemi arasında ilişki bulunamamıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında gebeliklerinin 4. ya da daha yukarı aylarında olan gebe kadınların hemoglobin düzeyleri doğuma kadar her düzenli olarak ölçülmüştür. İlk izlemdeki başlangıç hemoglobini normal olan kadınların daha sonraki izlemlerde anemik olduğu süre, başlangıç hemoglobini düşük olan kadınlara göre daha az bulunmuştur. Araştırmada gebeliklerinin 4. ayından başlayarak doğuma kadar izlenen kadınların hemoglobin değerlerinde beklenen azalış görülmemiştir. Bunun da muhtemelen kadınların düzenli olarak izlenmelerinden ve çok yeterli olmasada kan yapıcı preparatları kullanmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Toplamda her yaş grubunda görülmekte birlikte, özel-
likle çocuklarda ve gebe kadınlarda daha sık rastlanan ane-
mi türünde ve diğerleri gibi gebelik sorunlarından bi-
ri değildir. Anemik olan gebelerin gebeliklerinin başlangıcında
saptamak, hemoglobin düzeylerinin düştüğü dönemleri belir-
lemek, aneminin hemoglobin düzeyine etki eden faktörleri
saptamak amacıyla Çukurova Merkez Sağlık Ocağı Bölgesinde
1000 gebe kadını (150 kadın) ile gebe olmayan 150 kadın
arasında kapsamlı araştırma yapılmıştır. Araştırmanın kesitsel olan
bu aşamasında araştırma kapsamına giren bütün kadınların
hemoglobin düzeyleri saptanmıştır. Anemik, anemi
değil olan kadınların gebeliklerinin başlangıcında ve son-
rasında hemoglobin düzeyleri saptanmıştır. Bu ölçümler sonucunda gebelerde
anemi prevalansı % 50,7, gebe olmayanlarda ise % 50,0 ola-

GEMLİK BÖLGESİNDEKİ GEBELERDE ANEMİ PREVALANSI

N. BİLGEL (*)

N. OKAN (*)

H. AYTEKİN (*)

Ö. GÜLESEN (*)

Gebelik döneminde risk faktörü olup, anne ölümünün hazırlayıcı nedenlerinden biri olan aneminin Gemlik Bölgesindeki durumunu saptamak amacıyla bu çalışma yapılmıştır. Çalışmanın yapıldığı tarihlerde, bölgedeki sağlık ocaklarına kayıtlı 353 gebenin tümü incelenmiştir. Gebelerde, Sahli yöntemi ile hemoglobın bakılmış, fizik muayene yapılmış ve doğurganlık özellikleriyle ilgili olarak bir anket uygulanmıştır. Hemoglobın değeri 11 gr/dl nin altında olan gebeler, anemik olarak değerlendirilmiştir. Çalışmaya alınan gebelerin ortalama yaşları $29,21 \pm 4,89$, ortalama canlı doğum sayıları $1,19 \pm 1,28$ olarak bulunmuştur. Gebelerin % 21'inin hiç okul eğitimi görmediği saptanmıştır. Ortalama hemoglobın değeri $10,20 \pm 1,04$ olarak hesaplanmıştır. Gebelerin % 71,4'ünde hemoglobın 11 gr/dl'nin altında olduğu gözlenmiştir. Gebelik sayılarına, gebelik ayına ve son iki gebelik arasında geçen süreye göre hemoglobın değerleri incelenmiş, aradaki farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır.

(*) Uludağ Üniversitesi Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı.

**ÇUBUK SAĞLIK EĞİTİM VE ARAŞTIRMA BÖLGESİNDE
1979 - 88 YILLARI ARASINDA ANA SAĞLIĞI İLE
İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALARIN
DEĞERLENDİRİLMESİ, 1989.**

Dr. Ş. BAHAR (*)
Dr. G. BAKIRCI ()**
Prof. Dr. A. Akın DERVİŞOĞLU (*)**

Bu çalışmada; 1979-88 yılları arasında Çubuk SEA Bölgesinde yapılmış olan «Ana Sağlığı» ile ilgili 14 Araştırmanın Raporları incelenmiştir. Doğum Öncesi Bakım, Doğum Hizmetleri ve 15 - 49 yaş grubu Kadın Sağlığı konularının incelendiği araştırmaların sonuçları birleştirilerek, Çubuk SEA Bölgesi'nde 10 yıllık süre içerisinde «Ana Sağlığı» ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır. DÖB Hizmetleriyle ilgili olarak; Gebe başına ortalama 6.4 izlem sayısının düştüğü, herhangi bir risk faktörüne sahip gebelerde bu 6.6 iken, risksiz gebelerde 6.1 izlem sayısı tesbit edilmiştir. Riskli-risksiz gebelerde ebe izlenimlerinin niteliği arasında fark olmayıp, izlemlerin % 80 «yeterli» yapıldığı bulunmuştur. Doğum Hizmetleriyle ilgili olarak; Annelerin % 70.7'nin verilen Sağlık Hizmetini kullanarak evde ebe ile ve ebenin sevki ile hastanede doğum yaptıkları, verilen S. Hizmetini

(*) H. Ü. T. F. Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Araştırma Görevlisi
(**) Çubuk SEA Bölge Hastanesi, Kadın-Doğum ve Halk Sağ. Uzm.
(***) H. Ü. T. F. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

yeterli kullanmayan grupta doğumun yapıldığı yeri belirleyen faktörlerin % 54.4'nün annelerin inanç ve alışkanlıkları ile ilgili olduğu % 6.8'nin hizmetin sunumu ile ilgili olumsuzluklara bağlı olduğu tesbit edilmiştir. 15-49 yaş grubu kadın sağlığı ile ilgili; Bu yaş grubu evli kadınların % 59 da anemi görüldüğü, 15 - 20 yaş grubu genç kızların % 94.5 nin Etkili Aile Planlaması yöntemini bildiği, bunun yanı sıra genç kızların % 28.1'nin gebe beslenmesi konusunda, % 52.1'nin ise çocuk beslenmesi konusunda «yeterli» bilgiye sahip oldukları tesbit edilmiştir.

**TOKSOPLAZMOZ ŞÜPHELİ OLGULARDA İNDİREKT
HEMAGLÜTİNASYON VE TOKSOPLASMIN
CİLT TESTİ SONUÇLARI**

Gülendame SAYGI (*)
Semra ÖZÇELİK ()**
Nurcan TEMİZKAN (*)**

1982 - 1988 yılları arasında toksoplazmoz ön tanısı ile gelen toplam 2655 hasta serumu İndirekt hemaglütinasyon (IHA) yöntemi ile Toxoplasma gondii antikorları yönünden incelendi. Toplam 2655 serumun 2499'u kadınlardan, 156'sı erkeklerden sağlandı. 1795 serumda 1/64 ve daha yukarı titrelerde pozitiflik saptandı. İncelenen hasta serumlarında kadınların % 69.9'unda, çocukların (0 - 15 yaş grubu) ise 32,2'sinde Toxoplasma gondii antikorları bulundu.

Ayrıca, 1980 - 1988 yılları arasında 386 hastaya Tokso-
plasmin cilt testi uygulandı ve bu hastalardan 158'inde
(% 40,9) cilt testinde pozitiflik saptandı.

(*) Prof. Dr. - C.Ü. Tıp Fak. Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Sivas
(**) Dr. - C.Ü. Tıp Fak. Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Sivas
(***) Arş. Gör. - C.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas

**NARLIDERE BÖLGESİNDE DOĞURGAN
YAŞ KADINLARDA YAPILAN SEROLOJİK
BİR İNCELEME VE BUNUN DOĞURGANLIK
ÖYKÜSÜ İLE İLİŞKİSİ**

Doç. Dr. Zuhâl AMATO (*)

Dr. Cengiz BALABAN ()**

Dr. Özlem YILMAZ (*)**

Dr. Ergun ŞAŞMAZ (*)**

Narlidere Bölgesinde 75 doğurgan yaş kadından alınan kan serumları toksoplazma, CMV, Hepatit B ve sifilis yönünden incelenmiştir.

Kan örneklerinin toksoplazma yönünden incelenmesinde % 56.0 oranında IgG pozitifliği bulunmuş, ancak toplam 5 olguda (% 6.7) IgG düzeyi yüksek bulunmuştur.

Serum hepatit yönünden ise 3 kişi (% 4.0) HbAg taşıyıcısı çıkmış, 29 kişide ise (% 37.3) Hb antikoruna bulunmuştur.

(*) D.E.T.F. Halk Sağlığı Anabilim Dalı.

(**) Narlıdere Sağlık Ocağı.

(***) D.E.T.F. Mikrobiyoloji Anabilim Dalı.

İncelenen kadınların % 28.0'i CMV bakımından normalin üstünde bulunmuştur. Öyküsünde erken doğum, kendiliğinden düşük veya ölü doğum olanlar ile olmayanlar arasında CMV yönünden bir farklılık bulunmamıştır.

Örneklerin hiçbirinde sifilis antikoruna rastlanmamıştır.

Spontan düşük öyküsü veren 29 kadının % 24.1'inde CMV pozitif, % 3.4'ünde toksoplazma IgG yüksek, % 41.4'ünde ise HB antikoruna bulunmuştur.

KONYA'DA AKRABA EVLİLİKLERİNİN SIKLIĞI VE TIBBİ SONUÇLARI

Prof. Dr. Selma ÇİVİ (*)
Bio. Nevin KAPLANOĞLU (**)

Konya şehir merkezindeki 236 mahalleden randomize yöntemle seçilen 30 mahallede yaşa göre tabakalanmış yöntemle seçilen 1120 kadında akraba evliliği sıklığını ve tıbbi sonuçlarını değerlendirmek amacı ile bir araştırma yapıldı. Akraba evliliği sıklığı % 23.3 idi. Bunun % 63.3 ü 1. yeğen evliliği idi. Ortalama soyluluk katsayısı 0.0093189 olarak hesaplandı. Kadınların doğum yerleri ile akraba evliliği sıklığı değişmemekte idi $p > 0.05$.

Nesillere göre akraba evliliği yapma sıklığı yine değişme göstermemekte idi $p > 0.05$. Eğitim düzeyi kadınlarda ilkökul üzerine çıktıkça çiftlerde akraba ile evlenme eğilimi azalmakta idi $p < 0.05$. Akraba evliliğinin tıbbi sonuçlarına bakıldığında; 0 - 1 yaş bebek ölümleri 1. yeğen evliliklerinde, 1 yaş üzeri çocuk ölümleri akraba olmayanlarda fazla idi $p < 0.01$. Akraba evliliklerinde doğuştan kusurlu çocuğa sahip olma olasılığı artmakta idi $p < 0.05$, İnfertilite sıklığı akraba olan ve olmayanlarda farklı değildi.

(*) Selçuk Üniversitesi Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

(**) Selçuk Üniversitesi Tıp Fak. Tıbbi Genetik ve Biyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lis. Öğren.

**KAYSERİ DOĞUMEVİ'NDE GERÇEKLEŞEN
DOĞUMLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Prof. Dr. Yusuf ÖZTÜRK (*)
Uz. Fevziye ÇETİNKAYA ()**
Doç. Dr. Osman GÜNAY (*)
Doç. Dr. Muallâ AYKUT (*)
Dr. Sezer ERDEM (*)**

Bu araştırma, 1988 yılında Kayseri Doğumevi'nde gerçekleşen doğumların değerlendirilmesine yönelik bir çalışmadır. Retrospektif ve tanımlayıcı bir çalışmadır. Doğum yapan 6716 annenin dosyalarından % 50'si sistematik örnekleme ile alınmış ve araştırmacılar tarafından mevcut veriler toplanarak değerlendirilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan 3358 kadının evlenme yaş ortalaması 18.7, erkek çocukların boy uzunluğu ortalaması 50 cm, ağırlık ortalaması 3380 gr ve kız çocukların boy uzun-

(*) E. Ü. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi
(**) E. Ü. Halk Sağlığı Anabilim Dalı'nda Uzman
(***) Kayseri Doğumevi Başhekimi

luğu ortalaması 49.8 cm ve ağırlık ortalaması ise 3210 gr olarak saptanmıştır.

Öte yandan, toplam gebelik sayısı 2.87, toplam doğum sayısı 1.61, düşük sayısı 0.26 ve yaşayan çocuk sayısı ortalaması 1.14 olarak bulunmuştur.

Bu çalışmadaki bebeklerin % 98.4'ü normal geliş biçiminde doğarken, % 1.6'sı geliş anomalisi biçiminde doğmuştur. Ayrıca, bebeklerin % 95.9'u müdahalesiz doğarken, % 4.1'i sezeryan ve vakum yardımıyla sonuçlandırılmıştır.

Doğum yapan anneler, gebelik öncesi ve gebelik süresince önemli hastalıklar geçirmişlerdir.

**DOĞANKENT S. E. A. BÖLGESİNDE
1988 YILI DOĞUMLARI**

Doç. Dr. Muhsin AKBABA (*)

Dr. Z. Nazan ALPARSLAN (*)

Bölgede 1988 yılında meydana gelen (13'ü ölü) 964 doğum anne ve doğan bebek özelliklerine göre incelendi. Ortalama anne yaşı 26.6 (\pm 5.8), 1988 de doğuran annelerin gebelik sayısı ortalaması 3.41 (\pm 2.21), yaşayan çocuk sayısı 3.17 (\pm 2.02) idi. 1988 de doğuran kadınların gebelik tarihçesi boyunca isteyerek yaptıkları düşük oranı binde 22, istenmeden olan düşük oranı ise binde 178 idi. 964 doğumdan 209'unda (% 21.2) anne ve babalar resmi nikâh olmadan yaşıyorlardı. 535 doğumda (% 55.5) anneler herhangi bir örgün eğitim kurumu mezunu değildi. 597 doğum (% 61.9) kendi evinde, 101 doğum (% 10.5) ise sağlık personeli yardımı olmadan yapılmıştı.

Doğan bebekler antropometrik ölçüleri itibarı ile incelendiğinde 46 bebeğin (% 4.8) 2.5 kg dan az, 13 bebeğin (% 1.3) 47 cm den kısa olduğu saptandı. Ağırlığı 2.5 kg'dan az, boyu 48-51 cm arası (düşük doğum ağırlıklı) bebek sayısı ise 40 (% 4.1) idi.

(*) Çukurova Üniversitesi Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı.

**BÖLGEMİZDE ANA SAĞLIĞI SORUNLARININ
TESBİTİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Dr. Arif ÖZEL (*)

Dr. Asuman GÜRAKSIN ()**

Dr. Talat EZMECİ (*)**

Y. Hem. Nazlı HACIALIOĞLU (**)**

Bu araştırma Erzurum ili Pasinler ilçesine bağlı Fakültemiz Eğitim-Araştırma sağlık ocaklarında 1072 evli kadınla görüşmecî kullanılarak anket uygulama yöntemi ile yapılmıştır.

Anket uygulanan kadınların; yüzde 65.0'i 20 - 44 yaş arasında, yüzde 24.6 sı ilkokul ve üstü eğitim görmüş, yüzde 74.6 sı altı ve daha fazla bireyden oluşan ailelerden olduğu, yüzde 40.8'i ilk adetini en çok 15 yaşında gördüğünü, ilk evlilik yaşının en çok yüzde 62.8 ile 15 - 19 yaşlar arasında yaptıkları ve ilk doğumların da en çok yüzde 49.0 la 15 - 19 yaş arasında yapmışlardır. Kadınların yüzde 49.4 ünün beş ve

(*) Atatürk Üniv. Tıp Fak. Halk Sağ. Anabilim Dalı Bşk. Prof. Dr.

(**) Atatürk Üniv. Tıp Fak. Halk Sağ. Anabilim Dalı Öğr. Üyesi
Yrd. Doç. Dr.

(***) Atatürk Üniv. Tıp Fak. Halk Sağ. Anabilim Dalı Arş. Gör.

(****) Atatürk Üniv. Tıp Fak. Halk Sağ. Anabilim Dalı Yük. Hemşire

daha fazla yaşayan çocuğu olduğu, bir ve daha fazla çocuğu ölen kadın yüzde 70.3 tür. Kadınların yüzde 38.9 u bir ve birden fazla düşük yapmıştır. Düşük yapanların yüzde 29.9 u düşüğünü istemeyerek kendiliğinden olduğunu, yüzde 28.2 sinin eşleri ile akraba oldukları ve bunların yüzde 70.0 inin birinci derece akraba oldukları gözlenmiştir. Son iki gebelikleri arasındaki sürenin 24 aydan az olanların yüzde 83.4 olduğu tesbit edilmiştir.

- Doç. Dr. N. KÖROĞLU (*)
Dr. A. R. ERDOĞAN (**)
S. AVCI (***)
S. BAYAN (***)
E. GÖRÜN (***)

Bu çalışma 1983 yılında İstanbul'da Sivas II. Maternity
2. Jinekolojisi değişik kliniklerde olmak üzere 154 gebelikte
274 kadına 24 sorudan oluşan bir anket uygulanarak sere-
tiye yapılmıştır. Gözetilen kadınlardan 811 1 - 2 çocukla
yeterli gözetimlerin sağlandığı bir Üstün Kalite Çocuk
Yeniden orantılı ise, ancak bu şekilde değerlendirilmesinde
gebelik riski altında bulunan kadınların 24'ünde birinin
çocuk istemediğini belirtmesinin karşılığında bunların sadece
37'sinin ekinin gözetiminde bulunan kadınlar tarafından
nel bir kontrol altında tutuldukları saptanmıştır. Bu ya-

(*) ÇÜTF. Hast. Kadın Hastalıkları
(**) Yenidoğan Soruları Departmanı
(***) Eğitim Araştırma Sağlık Grup Başkanlığı

SİVAS İL MERKEZİNDE DOĞUM VE AİLE PLANMASI HİZMETLERİ

Doç. Dr. F. KOÇOĞLU (*)

Dr. A. Rıza ERDOĞAN ()**

Ş. AVCI (*)**

S. DAYAN (*)**

A. SAĞTAŞ (*)**

E. GÖKMEN (*)**

Bu çalışma, 1989 Nisan ayında, Sivas İl merkezinde S. Ocaklarına değişik uzaklıklarda oturan, 15-49 yaşlarında 274 kadına 24 sorudan oluşan bir anket uygulanmak suretiyle yapılmıştır. Görüşülen kadınların % 61'i 1 - 2 çocuğu yeterli gördüklerini belirtmişlerdir. Üçten fazla çocuk isteyenlerin oranı ise yalnızca % 5,8'dir. Araştırma sırasında gebelik riski altında bulunan 236 kadından % 92'si başka çocuk istemediğini belirtmesine karşın, bunların ancak % 37'sinin etkili yöntemlerle korunduğu gözlenmiştir. Genel bir kural olarak gebe kalmaları sakıncalı görülen, 35 ya-

(*) C.Ü.T.F. Halk Sağlığı Anabilim Dalı

(***) Verem Savaşı Dispanseri Baştabibliği

(**) Eğitim Araştırma Sağlık Grup Başkanlığı

şından büyük kadınların % 64'ünün, 0 - 1 yaşlarında çocuğu olanların % 79'unun ve 4+ sayıda çocuğu olanların da % 60'ının gebelikten korunmadıkları, ya da etkisiz yöntemlerle korunmaya çalıştıkları tespit edilmiştir. Tespit ettiğimiz olumsuz bir durum da, kent merkezinde oturmalarına karşın, halâ, kadınların % 25 - 30'unun doğumlarını evde ehliyetsiz ebe veya komşularının yardımıyla yapıyor olmalarıdır. Bütün bu olumsuzluklar ebe ziyaretlerinin nicelik ve nitelik olarak yetersizliğiyle ilişkili olsa gerektir. Nitekim görülenen kadınların % 47'si evlerine hiç ebe gelmediğini, % 35'i de ebe geldiğini fakat aile planlamasından hiç söz etmediğini belirtmişlerdir.

ULAŞ EĞİTİM ARAŞTIRMA BÖLGESİNDE DOĞURGANLIK VE AİLE PLANLAMASI DURUM DEĞERLENDİRMESİ

Yrd. Doç. Dr. H. Hüseyin PLAT (*)
Doç. Dr. Ferit KOÇOĞLU (*)
Doç. Dr. Servet ÖZGÜR (*)
Dr. Gülay KOÇOĞLU (*)

Bu araştırma Sivas İline bağlı Ulaş kırsal alanında 10 köyde yaşayan 15 - 49 yaş grubundaki halen evli 345 kadın üzerinde, 1987 yılı Kasım ayında yapılmıştır. Kadınlara doğurganlığa ve aile planlaması yöntemlerine ilişkin sorular yönelten anket formu Sağlık Evi ebeleri tarafından doldurulmuştur. Elde edilen bulgular bölgede çekirdek aileye geçişin ve okur-yazarlık oranının arttığını, ilk evlenme yaşında son 30 yılda bir değişiklik olmadığını göstermektedir. Yaşa özel doğurganlık hızları yüksek olup canlı doğan çocuk sayısı Türkiye ortalamasının üzerindedir. İlkokulu bitirmiş olmak; evlenme yaşı, ideal çocuk sayısı, canlı doğum sayısı ve çocuk ölümleri üzerine etkili olurken, aile planlaması yöntemi tercihleri üzerine etkili olmamaktadır. Gebelik riski altındakilerin % 64.5 oranında herhangi bir yönteme başvurması, hizmet almaya hazır bir toplumun göstergeleridir.

(*) C.Ü.T.F. Halk Sağlığı Anabilim Dalı

AİLE PLANLAMASI YÖNTEMLERİNİN ÖĞRENİLDİĞİ YER İLE ETKİN YÖNTEM UYGULAMA ARASINDAKİ İLİŞKİ

Dr. Nafiz BOZDEMİR (*)

Toplumun aile planlaması yöntemleri hakkında bilgisinin olduğunu herkes kabul etmektedir. Fakat bu bilgi eyleme dönüşürken, etkili aile planlaması yöntemlerinin uygulanması şeklinde olmamaktadır. Burada kişinin aile planlaması ile ilgili bilgileri öğrendiği yerin etkisinin olup olmadığı araştırıldı. Ondokuzmayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Bölgesi Dikbıyık Sağlık Ocağı Bölgesinde, ev halkı tespit fişlerinden 1/4 sistematik örneklem yöntemi ile aileler seçilmiş ve bu ailelerde 15 - 49 yaş evli kadın ve eşi olan 260 aile örneğe alınmıştır. Örneğe çıkan ailelerden 235 erkeğe ve 295 kadına anket uygulanmış ve sonuçları değerlendirilmiştir. Sizce en etkili yöntem hangisidir? sorusuna; erkeklerden yöntemleri arkadaşından öğrenenlerin % 40.3'ü, basından öğrenenlerin % 66.7 si, sağlık personelinde öğrenenlerin % 84.0'ı etkili yöntemlerden birini söylemişlerdir. Aradaki fark istatistiki yönden anlamlı ($P < 0.001$) bulunmuştur. Aynı soru kadınlara sorulduğunda; arkadaşından öğrenenlerin % 49.5'i, basından öğrenenlerin % 37.5'i, sağlık personelinde öğrenenlerin % 57.0'ı etkili yöntemlerden

(*) Adana Sağlık Müdürlüğü Halk Sağlığı Uzmanı Sağlık Müd. Yard.

birini söylemişlerdir. Aradaki fark istatistiki yönden anlamlı bulunmamıştır ($P > 0.05$). Sizce en etkili yöntem hangisi? sorusuna; RİA diyen erkeklerin eşlerinin % 56.1'i, hap diyen erkeklerin eşlerinin % 34.0'ı, etkisiz yöntemleri diyen erkeklerin eşlerinin % 5.0'ı etkili yöntem uyguluyordu. Aradaki fark istatistiki yönden anlamlı ($P < 0.001$) bulunmuştur. Sizce en etkili yöntem hangisi? sorusuna; RİA diyen kadınların % 30.5 i, hap diyen kadınların % 32.7'si, etkisiz yöntemleri diyen kadınların % 3.5'i etkili bir yöntem uyguluyordu. Aradaki fark istatistiki yönden anlamlı ($P < 0.001$) bulunmuştur. Aile planlaması yöntemlerini; arkadaşından öğrenen erkeklerin eşlerinden % 19.9'u, basından öğrenen erkeklerin eşlerinden % 28.2'si, sağlık personelinden öğrenen erkeklerin eşlerinden % 52.0'ı etkili bir yöntem uyguluyordu. Aradaki fark istatistiki yönden anlamlı ($P < 0.005$) bulunmuştur. Aile planlaması yöntemlerini; arkadaşından öğrenen kadınların % 13.0'ı, basından öğrenen kadınların % 12.5'i, sağlık personelinden öğrenen kadınların % 29.1'i etkili bir yöntem uyguluyordu. Aradaki fark istatistiki yönden anlamlı ($P < 0.025$) bulunmuştur. Kadınların ve eşlerin aile planlaması yöntemlerini öğrendikleri yer aile halen uyguladıkları yöntemin etkili bir yöntem olması arasında anlamlı bir ilişki vardır.

**KAYSERİ SAĞLIK GRUP BAŞKANLIĞI BÖLGESİ'NDE
15 - 49 YAŞ GRUBU KADINLARIN 1988 YILINDA
SAĞLIK OCAKLARINA BAŞVURU DURUMU**

Doç. Dr. Osman CEYHAN (*)
Doç. Dr. Osman GÜNAY (*)
Doç. Dr. Mualla AYKUT (*)
Prof. Dr. Yusuf ÖZTÜRK ()**

Bu araştırma 1989 yılında Kayseri Eğitim ve Araştırma Sağlık Grup Başkanlığı'na bağlı 8 sağlık ocağında yapılmıştır. Sağlık ocaklarından birisi şehir merkezinde ve A1 tipi, birisi D tipi, diğerleri ise köy tipidir.

Sağlık ocaklarındaki aile zarflarından sistematik örnekleme ile 1/7 oranında 3368 doğurgan çağıdaki kadınların kişisel sağlık fişleri alınmış ve bu fişlerdeki başvuru bilgileri değerlendirilmiştir.

Kişisel sağlık fişlerinden elde edilen verilerin değerlendirilmesine göre, 1988 yılında 15 - 49 yaş grubunu oluşturan kadınların sağlık ocaklarına başvuru oranı % 21.7 olarak saptanmıştır. Ancak, sağlık ocaklarından uzaklaştıkça bu başvuru oranının giderek düştüğü gözlenmiştir. Öte yandan, en yüksek başvuru oranı % 30.5 ile Hacılar Sağlık Ocağı'nda iken, en düşük başvuru % 6.4 olarak Güneşli Sağlık Ocağı Bölgesi'nde bulunmuştur.

(*) E. Ü. Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

(**) E. Ü. Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Başkanı.

BİLECİK İLİ İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN ANA-ÇOCUK SAĞLIĞI KONUSUNDAKİ BİLGİLERİ

Dr. Mehmet BOSTANCI (*)

Bu çalışma, Bilecik ili ilkokul öğretmenlerine sağlık bilgileri konusunda bilgilendirme amacıyla 1987 yılı Aralık ayında yapılan sağlık eğitimi semineri öncesinde, ana-çocuk sağlığı konularındaki bilgilerini saptamaya yönelik bir durum değerlendirmesidir.

Toplam 854 ilkokul öğretmeninden 834'ü (% 97.7) seminere katılmış, 725'i (% 86.9'u) anketi yanıtlamıştır. Çalışmaya katılanların % 60.8'i erkek, yaş ortalamaları 35.0, ortalama görev süreleri 15.6 yıl olup; % 96.0 ı evlenmiş, evlenmiş olanların ortalama çocuk sayısı 2.0, fikir belirtenlerin düşündüğü ideal çocuk sayısı 1.9 dur. Öğretmenlerin % 13.1'i il merkezinde olmak üzere % 44.8'i ilçe merkezlerinde görev yapmakta olup; % 70.8'i öğretmen okulu mezunudur.

Çocuk aşılardan; çocuk doğduktan hemen sonra başlanan aşının BCG olduğunu % 77.4'ü (erkeklerde % 63.4, kadınlarda % 98.2), iki ayını doldurunca başlanması gereken

(*) Halk Sağlığı Uzmanı Sağlık Müdürlüğü - Bilecik

aşının DBT ve Polio olduğunu % 15.0'ı bilirken, % 23.3'ünün ne DBT nede Polio aşısının olduğunu bilmemektedir. Kızamık aşısının ne zaman yapılması gerektiği yalnızca Gölpaazarı ilçesinde sorulabilmiş olup, % 45.4'ü 9 ay ve sonrasında derken, %36.0'ı 8 ay ve öncesinde yapılmalıdır demektedir. Gebelere yapılan aşının Tetanoz olduğunu % 22.6'sı bilirken (erkeklerin % 7.9'u kadınların % 45.4'ü), % 7.3'ü hiçbir aşı yapılmaz demektedir.

İshalli bir çocuğun ailesine öncelikle, öğretmenlerin % 56.1'i su ve sulu içecekleri, % 50.2'si şeker-tuz karışımını (ORS), % 0.6'sı anne sütünün kesilmemesini önerirken, ateşli bir çocuğun ailesine öncelikle, çocuğun üstünü açıp ince giydirmelerini (% 31.6), suyla soğutmayı (% 46.1), alkol, kolonya ve sirke ile (% 7.5) vücudu ovmalarını önereceklerini, anne sütünün mutlaka (% 100.0'ü) verilmesi gerektiğini, % 42.5 öğretmenin 7-12 ay arasında yeterli olduğunu belirtmektedir.

Öğretmenlerin % 6.2'si aile planlamasının tam tanımını yaparken, % 90.8'i anlamını bilmektedir. % 86.9'u en az bir etkili aile planlaması yöntemi bilirken % 11.3'ü hiç yöntem bilmemektedir. Yöntem bilmeme bekârlarda % 51.2, evlenmişlerde % 9.6 dır. Bilinen etkin yöntemler içinde oral kontraseptif (% 84.6) ilk sırayı alırken, etkin olmayanlarda takvim yöntemi (% 23.6) ilk sırayı almaktadır.

ETİMESGUT BÖLGESİNDE RİA'LI KADINLARIN BİR YILLIK İZLEME SONUÇLARI

V. ÜNSÜR (*)

A. EGEMEN (*)

J. METİNDİR (*)

D. BENLİ (*)

Aile Planlaması uygulamaları doğurganlığın ve çocuk ölümlerinin yüksek olduğu ülkelerde ayrı bir önem taşır ve ana-çocuk sağlığının temelini oluşturur. İlk kez 1909 da başlayan ve 1960'lı yıllardan bu yana gelişme gösteren bu uygulamalarda, yöntemin toplam yapısına uygun, koruyuculuğunun yüksek, komplikasyon ve yan etkilerinin az olması gereklidir.

Bu çalışmada RİA uygulanan kadınların bir yıl sonundaki devamlılık durumların ve komplikasyonlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Çalışma Etimesgut Bölgesinde Ocak-Şubat 1988'de RİA uygulanan ve bir yıl süre ile izlenen 623 RİA'lı kadın üzerin-

(*) H. Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı.

de yapılmıştır. Kadınların % 6.6 sında Copper T, % 93.4'ünde Lippes Loop uygulanmıştır. Bir yıl sonunda RİA devamlılığı, Lippes Loop'ta % 88.7, Copper T de % 80.5, tüm izlenenlerde % 88.1'dir. Gebelik komplikasyonu % 2.9, RİA'nın atılımı % 2.6 kanama, ağrı ve enfeksiyon gibi tıbbi nedenlerle çıkarılması gereği % 6.4 bulunmuştur.

RİA devamlılığı ve komplikasyonların azaltılmasında, uygulamanın ve endikasyonu doğru, vakaların izlenmesinin düzenli ve nitelikli olmasının, gereği gözden uzak tutulmamasıdır.

**ANKARA'NIN ETİMESGUT VE GÖLBAŞI BÖLGELERİNDE
15 - 49 YAŞ EVLİ KADINLARDA ORAL KONTRASEPTİF
KULLANMA DURUMU**

S. TEZCAN (*)
E. AKSOYDAN ()**
Ç. BUMİN (*)**
B. GÜÇİZ ()**
O. SARAÇBAŞI (**)**

Hızlı nüfus artışını kontrol altına alabilmek amacıyla çeşitli ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de doğurganlığı azaltmaya yönelik politikaların uygulanmasına başlanmıştır. 1965 yılında Nüfus Planlaması Kanunu'nun uygulamaya konmasından günümüze kadar aile planlaması ile ilgili çalışmalar sürdürülmekte, sağlık kuruluşlarında gebeliği önleyici yöntemler, isteyenlere ücretsiz olarak sağlanmaktadır. Gebeliği önlemede etkin yöntemlerden biri olan oral kontraseptiflerin ne oranlarda kullanıldığı, bu yöntemlerin sağlandığı kaynaklar, kullanma süreleri ve oral kontraseptiflerle ilgili yakınmaları saptayabilmek amacıyla «Ankara'nın İki Bölgesinde Kontraseptif Kullanımı ve Kullanımı Etkileyen Faktörler Araştırması'nın bir bölümü olarak bu araştırma planlanmış ve uygulanmıştır. Araştırma Etimesgut ve Göl-

(*) H. Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi
(**) H.Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Arşt. Görevlisi
(***) G.Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi
(****) H.Ü. Tıp Fak. Bioistatistik Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi.

başı Bölgelerinde gerçekleştirilmiş, Etimesgut Bölgesinden 2175, Gölbaşı Bölgesinden 2831 olmak üzere toplam 5006 kadınla görüşülmüştür. Etimesgut ve Gölbaşı Bölgelerindeki 15 - 49 yaş evli kadınların araştırma sırasında eşit oranlarda (% 2.9) oral kontraseptif kullanıldığı saptanmıştır. Kadınlara oral kontraseptif kullanmayı önerenler arasında ilk sırayı doktor, hemşire ve ebe almaktadır. Etimesgut Bölgesindeki kadınların % 54'ü, Gölbaşı Bölgesindeki kadınların % 52'si Oral kontraseptifleri prospektüse uygun olarak kullanılmaktadırlar. Oral Kontraseptiflerin kullanımı ile ilgili yakınmaların başında mide yakınmaları gelmektedir. Baş ağrısı ve baş dönmesi de sık rastlanan yakınmalar arasındadır. Bu yöntemin kullanıp bırakılma nedenlerinden en önemlisinin yonteme bağlanan yakınmalar olduğu saptanmıştır. Oral kontraseptiflerle ilgili hem kadınlara hem de sağlık personeline daha etkili bir eğitim verilmesi ve oral kontraseptiflerin dağıtımının sürekli ve en uç noktalara kadar sağlanması kullanım oranının yükseltilmesinde etkili olacağı düşünülmektedir.

15 - 45 YAŞ GRUBU EVLİ KADINLARIN EN ÖNEMLİ SAĞLIK SORUNLARI VE SAĞLIK ÖRGÜTÜNDEN BEKLENTİLERİ

Doç. Dr. Erdal BEŞER (*)

Bir bölgede hizmete başlamadan önce bölge halkının en önemli sağlık sorunlarını saptamak ve sağlık örgütünden beklentilerini bilmek, halkın hizmete katılımı dolayısıyla hizmet dinamiği açısından önem taşımaktadır. Araştırma, Trabzon İli'ne bağlı 5 sağlık ocağı bölgesinde 15 - 45 yaş grubu evli kadınların en önemli sağlık sorunları ve sağlık örgütünden beklentilerini saptamak amacıyla yapılmıştır. Trabzon İli'ne bağlı 5 sağlık ocağını temsil edecek sayıda 15 - 45 yaş grubu evli kadınlardan küme ve tabakalı örnekleme yöntemleri ile 816 kadın örneğe çıkmıştır. Kadınların % 26 sı okur yazar değil, % 12 si okur yazar, % 45'i ilk okul, % 6 sı ortaokul, % 8'i lise, % 3'ü yüksek okul mezunudur. Kadınlar ilk 10 sorunu şöyle sıralamışlardır; % 11.8'i sağlık sorunu yok, % 10.3'ü çevre kirliliği, % 3.9'u suların kirliliği, % 2.9'u kanalizasyon olmaması, % 2'si hava kirliliği, % 1.8'i romatizma, % 1.7 si boğaz iltihabı, % 1.3'ü çöplerin toplanmaması, % 1.3'ü sağlık ocağı uzak, % 60.9'u fikri yok. Kadınların

(*) K.T.Ü. Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Başkanı - Trabzon

sağlık örgütünden nasıl bir hizmet beklemedikleri şöyle sıralanmıştır: % 13.7 si hizmetler yeterli, % 7.3'ü daha çok ilgi, % 4.4'ü sağlık hizmeti ücretsiz olsun, % 2.3'ü daha çok hizmet, % 1.8'i sağlık ocağı yapılsın, % 1.6 sı ebelerin etkinliği artsın, % 1.1'i ilaçlar ucuz olsun, % 1'i aşılar evde yapılsın, % 1'i aile hekimliği yaygınlaştırılsın, % 58.1 inin fikri yok. Sonuçta, en önemli sağlık sorunları ve sağlık örgütünden beklentilere büyük oranda fikrim yok şeklinde cevap alınması halkın eğitim düzeyinin düşüklüğüne ve sağlık eğitimi açısından güdüsüz olmalarına bağlanmıştır.

DOĞANKENT SAĞLIK OCAĞI BÖLGESİNDE YAŞAYAN FERTİL YAŞTAKİ KADINLARIN, AİLE PLÂNLAMASI HAKKINDAKİ BİLGİ TUTUM VE DAVRANIŞLARI

Prof. Dr. Ahmet TUNÇER (*)
Arş. Gör. Dr. Necdet AYTAÇ (*)

Araştırmamız, Ç. Ü. Tıp Fakültesi, Doğankent Sağlık Ocağı Bölgesinde, 28 köyde yaşayan, 15 - 49 fertil yaştaki evli 1790 kadından, basit örnekleme yöntemi ile temsil eden sayıda (388 denek) deneye, ebe ve int. doktorlar tarafından, köy köy, ev ev dolaşarak, anket formu doldurularak, evli, fertil yaştaki kadınların, aile plânlaması hakkındaki bilgilerini ölçmek, tutum ve davranışlarını saptamak amacı ile yapıldı. Deneklerin ortalama: İlk adet görme yaşı 13.5 ± 0.5 , ilk evlenme yaşı 16.9 ± 2.7 , Çocuk sayısı 3.8 ± 2.8 , Düşük sayısı 5.3 ± 2.0 , İsteyerek gebe kalma 3.1 ± 1.7 , istemeden gebe kalma 1.3 ± 1.9 , Total gebe kalma 5.1 ± 2.7 Ölü doğum sayısı 0.06 ± 0.28 , Ölen bebek sayısı 0.1 ± 0.8 , Ölen çocuk sayısı 0.1 ± 0.4 , İstenen erkek çocuk sayısı 2.03 ± 1.0 , İstenen kız çocuğu sayısı 1.7 ± 1.0 , İstenen total çocuk sayısı 3.5 ± 1.2 , olduğu saptandı. Deneklerin % 97.4'ünün ilk evlilikleri olduğu, % 70.9'unun okur-yazar olmadığı, % 26.3

(*) Ç.Ü. Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı.

İlkokul, % 2.8'inin orta ve üstü okul mezunu olduğu, % 95,6 sınıfın AP'nı duyduğu, duyanların % 100.0'ü O.K. leri, % 96.8'i R.İ.A.'ı VB. duydukları, bunları: % 71.4 ebeden, % 30.2 komşudan, % 28.3 TRT'den, % 16.4'ü doktordan, % 16.4'ü sağlık memurundan, % 10.0'ı hemşireden duyduğunu söylediler. Deneklerin % 55.9'u değişik zaman ve sürelerce AP yöntemleri uyguladıkları, % 44.1'i ise hayatlarında, AP yöntemlerini hiç kullanmadıklarını, % 24.1'inin, değişik nedenlerle AP yöntemlerini terk ettiklerini, terk ediş nedenlerinin: % 21.9'u çocuk istediği, % 29.1'i hastalandığından, % 20.3'ü kocası istemediğinden, % 18.7'si diğer nedenlerden terk ettiği, halen 165 deneğin (% 42.5), değişik AP yöntemlerini uygulamaya devam ettikleri, AP yöntemlerini kullananların: % 35.1'i R.İ.A., % 26.7'si O.K., % 10.9'u preservatif, % 15.2'si geri çekme, % 12.1'i diğer yöntemleri uyguladıkları saptandı. Deneklerden AP yöntemini uygulamayanlar, uygulamaya karar verirlerse % 57.7'si R.İ.A., % 22.5'i O.K., % 4.7'si eşlerinin preservatif kullanmasını % 6.6'sı tüplerini bağlatmayı ve % 8.5'i diğer yöntemlerle korunmayı tercih ettiklerini söylediler. Deneklerden AP yöntemlerinden hangilerini öğrenmek istedikleri sorulunca: % 69.2'si R.İ.A.'ı, % 18.4'ü O.K.leri, % 2.2'si preservatifi, % 9.2'si cerrahi, % 2.2'si enjeksiyon yöntemini öğrenmek istediklerini söylediler. Denekler bu yöntemleri % 36.1'i Kadın doktordan, % 3.1'i erkek doktordan % 71.1'i ebeden % 15.5'i hemşireden öğrenmek istediklerini beyan ettiler. Araştırmamızdaki bulgular diğer araştırma bulguları ile karşılaştırıldı tartışmalar yapıldı önerilerde bulunuldu.

KADINLARDA EVLENME YAŞI, ÇOCUK SAYISI VE AİLE PLANLAMASI

Dr. C. KALYONCU (*)

Dr. S. ETİZ ()**

Dr. A. ÜNSAL (*)**

Dr. S. METİNTAŐ (**)**

Araştırma, Eskişehir'in ilçelerinden, Kırsal Hekimlik Stajının yapıldığı Çiftler ile Seyitgazi'de kadınların evlenme yaşı, aile planlaması, çocuk ve doğum sayısı yanında öğrenim durumlarını saptamak üzere yapıldı. Anketör olarak, Kırsal Hekimlik Stajı yapan kız öğrenciler kullanıldı; Censüs yöntemi ile ev ev dolaşılarak evli kadınların verdikleri bilgilere göre anket formu dolduruldu. İki ilçe de genelde tarıma dayalı olarak geçimini sağlamaktadır. Araştırmaya Çiftelerden 1427, Seyitgâziden 343 olmak üzere 1770 evli kadın katılmıştır. Kadınlardan 50 yaşını geçenler araştırmaya alınmadı.

(*) T.F. Halk Sağ. Anabilim Dalı Yrd. Doç.

(**) T.F. Halk Sağ. Anabilim Dalı Bşk.

(***) T.F. Halk Sağ. Anabilim Dalı Araştırma Gör.

(****) T.F. Halk Sağ. Anabilim Dalı Araştırma Gör.

Çiftelerdeki kadınlardan 253'ü okuyup yazma bilmezken 1006 kadın ilkokulu bitirmiş veya okur-yazar, 168 kadın da orta öğrenim görmüştür. Seyitgâzi'de ise 36 kadın ilkokulu bitirmiş veya okur-yazar, 50 kadın da orta öğrenim görmüştür.

Kadınlarda evlenme yaşı ortalaması, Çifteler'de $18,38 \pm 3,2$, Seyitgâzi'de $18,71 \pm 3,2$, genel ortalama ise $18,45 \pm 3,2$ dir.

İdeal çocuk sayısını 1-2 diyen kadınlar, Çiftelerde 1035 (% 72,5), Seyitgâzide 276 (% 80,5), 3 ve yukarı diyenler ise Çiftelerde 392 ($\pm 27,5$), Seyitgâzide 67 (% 19,5) dir. Genel olarak 1311 kadın (% 74,1) 1-2 çocuğu ideal kabul etmektedir.

Bir kadına düşen ortalama çocuk sayısı, Çiftelerde 2,7, Seyitgâzide 2,4, iki ilçede birden 2,6'dır. Diğer taraftan 1770 kadın 5958 doğum yapmış, bunlardan 4659'u yaşamakta, 1299'u ölmüştür; kadın başına düşen ortalama ölen çocuk sayısı 0,7'dir. Doğum sayısı ise ortalama 3,4'tür.

Aile planlaması bakımından Çiftelerde 851, Seyitgâzide 265 olmak üzere 1116 (% 63,1) kadın çeşitli aile planlaması yöntemlerini uygulamaktadır. Düşük yapan veya kürtaj olan kadın sayısı 663 (% 37,5) tür. Bunlardan üçten fazla düşük veya kürtaj olan 149 (% 8,4), iki düşük veya kürtaj 186 (% 10,5), bir düşük veya kürtaj 328 (% 18,5), düşük veya kürtaj olmayan 1107 (% 62,5) tir.

Toplanan verilerden de anlaşıldığı gibi gerek Çifteler ve gerekse Seyitgâzi ilçeleri tarımsal toplumlar olmalarına rağmen çocuk sayısında Türkiye ortalamasının altında ve aile planlamasının gereğini kavramış görünümünü vermektedirler.

KENTSEL ALANDA EVLİ KADINLARIN AİLE PLANLAMASI (AP) YÖNTEMLERİ KULLANMA EĞİLİMLERİ VE SONUÇLARI

N. OKAN (*)

Bu çalışma Gemlik Merkez Sağlık Ocağı bölgesinde kadınların doğurganlık özelliklerini ve AP konusunda bilgi, tutum ve davranışlarını incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma kapsamına 15 - 44 yaş grubundaki 1030 evli kadın alınmış ve bu kadınlara anket uygulanmıştır. Araştırmaya alınan kadınların yaş ortalaması 30.8 ± 6.3 , ortalama evlilik süreleri 11.8 yıl, ortalama evlenme yaşları 19.0 ± 3.0 olarak bulunmuştur. Kadınlar evlilikleri sırasında ortalama 3.2 ± 2.0 kez gebe kalmışlar ve 2.4 ± 1.96 canlı doğum, 0.23 kendiliğinden düşük ve 0.50 istemli düşük yapmışlardır. Bu kadınların halen yaşayan ortalama 2.2 ± 1.2 çocukları vardır. Öğrenim ve ekonomik durum gebelik sayısını anlamlı olarak etkilemektedir. Ekonomik durumu iyi olan kadınların gebelik sayıları, kötü olanlara göre daha az bulunmuştur. Öğrenim durumunun yükselmesine paralel olarak aynı durum gözlenmiştir. İstemli düşüklükler ekonomik durum ve öğrenim durumunun yükselmesi ile artmaktadır. Ancak aradaki fark anlamlı değildir. Kendiliğinden düşüklükler ise ekonomik durum ve öğrenim durumu yükseldikçe azalmaktadır. Öğre-

(*) Uludağ Üniversitesi Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı.

nim durumu ile ilişki anlamlıdır. Kadınların % 90.0'ı (924 kadın) yaşamlarının herhangi bir evresinde AP yöntemi kullanmışlardır. Bu yöntemlerin öğrenildiği en başta gelen kaynak komşu ve arkadaşlardır (% 46.1). Anket sırasında AP yöntemi kullanma oranı % 79.4 (818 kadın) olup, bu kadınların % 45.2'si modern, % 54.8'i geleneksel yöntemlerle korunmaktadır. Modern veya geleneksel yöntemleri kullanan kadınların ortalama gebelik sayıları birbirine eşittir (3.4 ± 1.9). Yaş ve öğrenim durumunu yöntem seçimine anlamlı derecede etki ettiği saptanmıştır. İleri yaştaki kadınlarda geleneksel yöntemleri kullanma sıklığı artmaktadır. Öğrenim düzeyi yükseldikçe modern yöntemlerin daha çok seçildiği gözlenmiştir. Ekonomik durumun iyi olması, yöntem seçimini genel tercihten anlamlı derecede saptırmamıştır. En çok kullanılan yöntem geri çekmedir (% 49.6). RİA, ikinci sırada gelmektedir (% 15.5). Anket sırasında kullanılan yöntemleri ortalama kullanma süresi 5.70 ± 5.11 yıldır. Geleneksel yöntemleri ortalama kullanma süresi modern yöntemere göre daha uzundur. Modern yöntemlerin daha çok ve gerektiği gibi kullanılmasını sağlamak için için eğitime ağırlık verilmesi gerekmektedir.

**GÖLBAŞI MERKEZ SAĞLIK OCAĞINDA 15 - 49 YAŞ
GRUBU EVLİ KADINLARIN AİLE PLANLAMASI
HAKKINDAKİ BİLGİ VE TUTUMLARI İLE
İLGİLİ ARAŞTIRMA**

Dr. Sefer AYCAN (*)

Dr. M. Orhan ARITÜRK (*)

Dr. Sevim ÖZALTIN (*)

Dr. Çiğdem BUMİN ()**

Ülkemizde evli kadınların 3/4 ü ve 3 veya daha az çocuk istedikleri halde, tamamlanmış doğurganlık dikkate alındığında Türkiye'de ortalama canlı doğum sayısının 5.7 ye ulaştığı görülmektedir. Bu rakam kadınlarımızın istemediği halde çok çocuğa sahip olduğunu göstermektedir.

Yine ülkemizde kadınların % 94'ü bir veya daha fazla sayıda gebeliği önleyici yöntem duyduklarını, % 91 ide etkin bir yöntem bildiklerini belirtmişlerdir. Ancak 1983 de yapılan bir araştırmada % 62 sinin halen gebeliği önleyici bir yöntem kullandığı, bununda sadece % 27 sinin etkin yöntemle olduğu saptanmıştır.

Bu çalışma Gölbaşı merkez sağlık ocağı bölgesindeki 15 - 49 yaş grubundaki evli kadınların doğurganlık ve aile

(*) Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi

(**) Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi

planlaması yöntemleri hakkındaki bilgi ve tutumlarını ortaya çıkarmak amacı ile yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda ocak bölgesindeki 15 - 49 yaş evli kadınlardan % 20 örnekleme yapılmış ve evlerine gidilerek intern doktorlar tarafından anket uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre bölgede ilk evlenm yaş 18.7 dir. Kadınların % 87 si 3 veya daha az sayıda çocuk istemektedir. Ortalama gebelik sayısı 3.3 olarak bulunmuştur. Araştırma kapsamına giren kadınların toplam gebeliklerinin % 73.4 ü canlı doğumla, % 13.5 i kürtaj ile, % 11.3 ü düşükle, % 1.8 i ölü doğumla sonuçlanmıştır. Düşük ile sonuçlanan gebeliklerin % 15.7 sini isteyerek düşüklükler oluşturmaktadır. Kürtaj olan kadınların % 77.4 ü bu gebeliği istememişlerdir. Halen gebeliği önleyici yöntem kullanan kadın oranı % 71.8 dir. Bunların % 50.7 si etkin olmayan yöntemle korunmaktadır. Etkin yöntemde birinci sırayı % 28.8 ile RİA almaktadır.

Yöntem kullanan kadınlarda ilk sırayı % 34.0 ile geri çekme yöntemi, ikinci sırayı % 28.8 ile RİA, üçüncü sırayıda % 13.8 ile kondom almaktadır. Geri çekme yöntemi ile korunan kadınların % 42.9 u bu yöntemi kullanırken istemiyecek gebe kalmışlardır.

Korunanların % 49.3 ü halen etkin bir yöntem kullanmaktadır.

AİLE PLANLAMASI VE DANIŞMANLIK

Psi. Füsun KAYATÜRK (*)

Doç. Dr. Aşen BULUT (*)

Aile planlaması hizmetlerinin yüksek nitelikte sunulması, yeterli zaman ayırma ve titizlik isteyen yüzyüze bir yaklaşımı gerektirmektedir .Bu düşünceden yola çıkarak, İstanbul Çobançeşme'de yapılan bir araştırmada Türkiye'de henüz tanınmayan aile planlaması danışmanlığı hizmeti tanıtılarak, ortam ve koşullarla birlikte tartışılmıştır. Nitel bir yaklaşımla, veri toplamaya yönelik görüşme tekniği yöntem olarak seçilmiştir. Araştırma grubundaki 25-29 yaş grubunda 5-10 yıldır evli olan aile planlaması yöntemi kullanan 58 kadından elde edilen bulgular; istenmeyen gebelikler ve isteyerek düşüklerin yüksek oranda olduğunu, buna karşılık gebeliği önleyici yöntem kullanımının kısa sürede, sık değişikliklerle ve geleneksel yöntemlerde odaklandığını ortaya koymaktadır. Karşılaşılan sorunlarının çokluğu ve çeşitliliği ise örnek olgularla sergilenmiştir. Sonuç olarak, aile planlaması danışmanlığı hizmete sunulsaydı bu grubun daha sağlıklı ve başarılı olarak gebelikten korunabilecekleri yargısına varılmıştır. Halen sağlık personelinin var olan eğitim sorunları ve ağır iş yükü nedeniyle bu tür bir hizmetde zorlandığı göz önüne alınarak, görev yapmakta olan personelin dışında, başka elemanlar yetiştirilerek bu eksikğin giderilmesi öneri olarak tartışmaya sunulmuştur.

(*) İ. Ü. Çocuk Sağlığı Enstitüsü

ETİMESGUT EĞİTİM VE ARAŞTIRMA BÖLGESİNDE SON 20 YILLIK FERTİLİTE ÖLÇÜTLERİNİN İNCELENMESİ

Dr. Hilal ÖZCEBE (*)
Dr. Tayfun ENÜNLÜ (*)

Etimesgut SEA Bölgesinde 1967 yılından beri Hacettepe Üniversitesi ve SSYB arasında imzalanan bir protokol ile sağlık hizmeti sunulmaktadır. Götürülen sağlık hizmetlerinde öncelik 15 - 49 yaş grubu evli kadınlara ve 0 yaş grubu çocuklara verilmiş, bunun sonucunda bölgenin ana-çocuk sağlığı ölçütlerinde büyük değişiklikler gözlenmiştir. Bu hızlardan Kaba doğum hızı ‰ 35.1'den ‰ 22.5'e düşerken, Genel doğurganlık hızı ‰ 169.0'dan ‰ 83'e düşmüştür.

Yaptığımız kayıt araştırmasında kaba doğum hızı, yaşa özel doğurganlık hızı, genel doğurganlık hızı, gebelik sayısına özel doğurganlık hızı, net ve net olmayan üreme hızı ve kadın/çocuk oranlarının 1967 - 1988 yılları arasındaki değişim trendleri incelenmektedir. Ayrıca bu değişimin bölgeye götürülen 15 - 49 yaş grubu evli kadın izlemleri, gebelik sırası izlemler ve doğum hizmetleri ile olan ilişkisi araştırılmıştır.

(*) Hacettepe Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı
Araştırma Görevlisi.

**ÇUBUK SAĞLIK EĞİTİM VE ARAŞTIRMA BÖLGESİNDE
TEMEL SAĞLIK HİZMETLERİ KAPSAMINDAKİ
AİLE PLANLAMASI HİZMETLERİ VE
BU KONUDA YAPILAN ARAŞTIRMALARIN
BAŞLICA SONUÇLARI**

Dr. Derman BOZTOK (*)

1975 yılından bu yana sosyalleştirilmiş sağlık hizmetlerinin uygulandığı Çubuk SEA Bölgesinde, birinci basamakta 7 sağlık ocağı ve 45 sağlık evi-ebelik ile bunları bütünleyen - destekleyen ikinci basamak hastane ve başkanlık örgütlenmesiyle sunulan temel sağlık hizmetleri içinde, aile planlaması anahtar çalışmadır; bu konuda sağlanan başarı ile, ana sağlığı, çocuk sağlığı ve toplum sağlığı sorunları, kaynağında kontrol altına alınmış olur. 15 - 49 yaş evli kadın izlemelerinin amacı, aileye evine kadar giderek aile planlaması hizmeti götürmek ve evli kadını sağlığı konusunda eğiterek, gebelik tesbiti ve kadın hastalıklarının erken tanısını sağlamaktır. Toplumda aile planlaması çalışmalarının başarısı, eşlerin eğitilmesi ve hizmetten yararlanmaları, hizmetin, kampanyalar biçiminde gezici ekiplerden ziyade, toplum içinde sürekli olarak bulunan sağlığa ilişkin ailelere pek çok

(*) Çubuk Sağlık Grup Başkan Yardımcısı

kez yardım sağlamış ve onların güvenini kazanmış olan personel tarafından götürülmesine bağlıdır. Ebe-hemşirelerin aile düzeyindeki hizmeti, sağlık ocağı hekimi, tıbbi teknoloğu, halk sağlığı hemşiresi, hastane uzmanları ve başkanlık eğitim elemanları tarafından desteklenir. Çubuk SEA Bölgesinde evli kadınların 1976 yılında yüzde 3.7, 1988'de yüzde 58.1'i etkili yöntem kullanmaktadır. TSH içindeki AP-AÇŞ hizmetleriyle, 1976 yılından 1988 yılına BÖH binde 159'dan binde 56.4'e, PÖH binde 37.1'den binde 26.3'e, OÖH 0-4 yaş grubu için yüzde 50.1'den yüzde 14.1'e, Ana Ölüm Sayısı 4'ten 0'a, KDH binde 30.4'ten 22.6'ya düşürülmüştür. Tebliğde, bölgede stajyer-intern, araştırma görevlisi ve uzmanların konuya ilişkin yaptıkları araştırmaların başlıca sonuçları da özetlenmektedir.

ERKEKLERİN AİLE PLANLAMASINA KATILIMI

Prof. Dr. Ayşe Akın DERVİŞOĞLU (*)

Güler BEZİRCİ ()**

Dr. F. Nilgün KIRCALIOĞLU (*)**

Türkiye'de olduğu gibi birçok ülkede de aile planlaması eğitimi ve uygulamasında hep kadınlar hedef alınmıştır. Oysaki aşikâr olan ve her zaman ihmal edilen esas sorun erkeklerin aile planlamasında önemli rolü olduğudur. Kadınlarinkine kadar erkeklerinde bigli, tutum ve davranışlarının belirlenmesi ve eğitilmesi gerekmektedir.

- Çünkü, 1) Üremede de erkeklerin rolü vardır.
- 2) Erkeklerin kullandığı yöntemlerin daha az yan etkisi bulunmaktadır ve uygulaması daha kolaydır.
- 3) Genellikle erkekler aile ile ilgili bir olayda karar veren kişilerdir.

DSÖ-SB ve Hacettepe Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalının işbirliği ile 1989 yılında Çubuk/Ankara'da yapılan, aile planlamasında erkeğin katılımı araştırmasında;

(*) H. Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

(**) Sağlık Bakanlığı A.Ç.S. AP Genel Müdürü.

(***) H. Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Araştırma Görev.

Eğitimli genç grup erkeklerin aile planlaması yöntemlerini ve üreme fizyolojisinin daha doğru ve iyi bildikleri görülmüştür. Bundan sonraki bilgilendirme ve eğitim programlarında hedef grup olarak 50 yaş üzeri ve eğitim düzeyi düşük kişilerin seçilmesinin uygun olacağı, çiftlere beraber, daha detaylı ve doğru bilgilerin aktarılmasının gereği ortaya çıkmıştır. Daha önceki çalışmalardan da kırsal alanda, birinci basamakta eğitimde kadınlar için ebelerin, erkekler içinde sağlık memurunun (Çevre Sağlığı teknisyeninin) başarılı olabileceği izlenmiştir. 1983 den beri sterilizasyonun serbest olmasına rağmen kişilerin tüpligasyonu ve özellikle de vaktektomi hakkında bilgilerinin çok az olduğu görülmüştür.

Dr. Feride SAÇKIN (1)

Perinatal mortalite, bir kadın sağlığı sorunudur. Bu sorun, kadının ve bebeğin sağlığını etkiler. Ancak, kadının mortaliteyi önlemek için ne kadar çalışması gerektiğini bilmesi, bu sorunu önlemek için önemli bir adımdır. Kadın sağlığını korumak için, kadının gebelik ve doğum sırasında sağlığını koruması önemlidir. Kadın sağlığını korumak için, kadının gebelik ve doğum sırasında sağlığını koruması önemlidir. Kadın sağlığını korumak için, kadının gebelik ve doğum sırasında sağlığını koruması önemlidir.

(*) Nitekim bu konuda daha fazla bilgi için Dr. Feride Saçkın'a yazılabilir.
(**) Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı

NARLIDERE BÖLGESİ PERİNATAL MORTALİTE EPİDEMİYOLOJİSİ

Dr. Feride SAÇAKLIOĞLU (*)

Dr. Reyhan UÇKU ()**

Perinatal mortalite Ana Çocuk Sağlığı hizmetlerinin düzeyini yansıtan en iyi ölçütlerden birisidir. Ancak perinatal mortalitenin tanımlanması ve belirlenmesindeki yöntem sorunları, bu ölçütün Ana Çocuk Sağlığı hizmetlerinin değerlendirilmesinde yagın olarak kullanımını engellemiştir.

Çalışmada Narlıdere bölgesinin 1983-88 dönemine ilişkin altı yıllık perinatal mortalite verileri retrospektif olarak incelenmiştir. Toplam 168 olgu doğum ağırlığı, gebelik haftası, annenin doğumdaki yaşı, perinata mortaliteye yol açan neden açısından değerlendirilmiştir.

(*) Narlıdere Eğitim Araştırma Sağlık Grup Başkanlığı Halk Sağlığı Doçenti.

(**) Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi.

HEKİMLERİN MEZUNİYET ÖNCESİ AİLE PLANLAMASI UYGULAMA EĞİTİMİ İÇİN BİR SEÇENEK

Doç. Dr. Ayşen BULUT (*)

Dr. Nuray ÖZGÜLNAR (**)

Prf. Dr. Övat GÜRAY (**)

Aile planlaması hizmetinin sunumu için hekimlerin mezuniyet öncesi eğitimleri yeterli olmadığından ilgili bilgi ve beceri eğitimi halen mezuniyet sonrası Sağlık Bakanlığınca onaylanmış eğitim merkezlerinde yapılmaktadır. Az sayıda merkez bu olanaktan yararlanmayı sınırlamaktadır. Özellikle beceri eğitiminde öğrenci sayısının fazlalığı ve tıp fakülteleri uygulama birimlerinin yetersizliği sorunlardan en önemlileridir. İstanbul Tıp Fakültesinde ilgili teorik eğitim Halk Sağlığı Anabilim Dalı tarafından desteklenmektedir. Dönem VI öğrencilerinin iki aylık Kırsal Hekimlik süresi içinden bir hafta süre aile planlaması uygulamasına ayrılmaktadır. Uygulama birimleri olarak, il sınırları içinde diğer sağlık kurumlarından yararlanılmaktadır. Uygulama öncesi 35 kişilik grupların bilgi tazelemesi yapılarak uygulama sırasında eğiticiden nasıl yararlanacakları anlatılarak, uygulamalarını kayıt etmeleri için özel formlar ve yararlanma-

(*) İstanbul Üniversitesi Çocuk Sağlığı Enstitüsü

(**) İstanbul Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı

cakları kitaplar verilmektedir. Öğrenciler bir uygulama odasında en fazla iki kişi olacak şekilde ve en kolay ulaşabilecekleri sağlık kurumlarına gönderilmektedir. Kurumlarda çalışan sorumlu hekimlerin eğitimi üslenmeleri ise öğrencilerin de katkısı ile gerçekleşmektedir. Uygulama sonu bir araya gelinerek eğitim süreci tartışılmaktadır. 13 kurumda 6 aylık sürede bu eğitimi alan 205 öğrencinin % 78'i daha önce hiç pelvik muayene yapmamışken tümünün tartışmalı pelviz muayene yaptığı, % 90'ının ise muayene sayısının 20 den fazla olduğu; hemen tümü hiç RİA uygulamamışken eğitim sonu % 75'inin RİA uyguladığı, 6 dan fazla uygulama yapanların ise % 40'ı bulduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin tutarlı istekleri doğrultusunda benzer programların yaygınlaşması tartışmaya açılmıştır.

DIYARBAKIR İL MERKEZİNDE 15 - 49 YAŞ GRUBU EVLİ KADINLARDA DÜŞÜKLERİN ARAŞTIRILMASI

Prof. Dr. Ersen İLÇİN (*)

Dr. Aziz AYDINALP (*)

Doç. Dr. Perran TOKSÖZ (*)

Yrd. Doç. Dr. Yusuf ÇELİK (*)

Bu araştırma, aile planlaması ve ana-çocuk sağlığı hizmetlerinin yaygınlaştırılması çalışmalarına katkıda bulunmak amacı ile yapılmıştır.

Farklı özellikte üç yerleşim birimine hizmet veren Dağkapı Sağlık Ocağı bölgesinde 15 - 49 yaş grubunda bulunan toplam 8257 evli kadına anket uygulanarak araştırmanın verileri elde edilmiştir. Bölgelere göre incelendiğinde; Yenişehir semtinde kadınların % 29.06 sı, gecekondu bölgesinde % 15.65'i, köylerde ise % 14.26 sının düşük yaptığı saptanmıştır. Düşük prevalansı; Yenişehir, gecekondu ve köylerde 1000 de olarak sıra ile 139.23, 54.72, 50.35 olup ortalama 108.89 dur. Düşük yapan kadınların % 14.53 ünün 1, % 5.72 sinin 2, % 2.64 ünün 3, % 1.88 inin 4 ve daha fazla sayıda düşük yaptıkları saptanmıştır. Doğum sayısı arttıkça düşük yapma sayısının da arttığı ve bu artışın önemli olduğu bulunmuştur. Kadınların yaş gruplarına göre düşük yapma durumları incelendiğinde; 30 yaşından itibaren düşük sayılarının anlamlı olarak arttığı görülmüştür. Eğitim durumu ile düşük yapma arasındaki ilişki önemsiz bulunmakla birlikte, sosyo-ekonomik yönden daha gelişmiş olan Yenişehir semtinde düşük prevalansının yüksek olması ilgi çekicidir.

(*) Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı,

**MENSTRÜEL REGÜLASYON YÖNTEMİ İLE
RAHİM TAHLİYESİ YAPILAN KADINLARIN
AİLE PLANLAMASI KONUSUNDAKİ
BİLGİ TUTUM VE DAVRANIŞLARI**

Dr. Erdal MALATYALIOĞLU

Dr. Kudret GÜVEN (*)

Dr. Yahya DEMİRBAŞ

Bu araştırma, menstrüel regülasyon yöntemi ile rahim tahliyesi yapılan annelerin aile planlaması konusundaki bilgi, tutum ve davranışlarını saptamak amacı ile 1987 yılında Samsun Doğum ve Çocuk Bakımevi'ne, rahim tahliyesi için başvuran 728 kadın üzerinde yapılmıştır. Annelerin demografik özellikleri, gebelik tarihçeleri ve aile planlaması konularındaki bilgi, tutum ve davranışları ile ilgili bilgiler anket uygulama yöntem ile elde edildi. Menstrüel regülasyon yöntemi ile rahim tahliyesi yapılan bu kadınların % 70'inin şehirden geldiği, yaş ortalamalarının 30.5 olduğu, % 65'inin okur yazar olduğu, ortalama gebelik sayılarının 5.5, yaşayan çocuk sayılarının 3.4, ortalama düşük sayılarının 1.50 olduğu bulundu. Aile planlaması ile ilgili bilgileri değerlendirildiğinde % 97'sinin en az bir doğum kontrol yöntemini bildiği tesbit edildi. Doğum kontrol yöntemi kullanma durumları incelendiğinde; % 16'sinin yaşamı boyunca hiçbir yöntem kullanmadığı, yöntem kullananların ise % 63'ünün etkin yöntem kullandığı saptandı.

(*) 19 Mayıs Üniversitesi Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı.

ERKEN GEBELİKLERİN SONLANDIRILMASINDA KARMAN ASPİRASYON YÖNTEMİ

Dr. A. TAŞYURT (*)

C. Ü. Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı'na 1988 yılı içinde başvuran 10 haftadan küçük istenmeyen 250 gebelik olgusunun gebelikleri Karman aspirasyon yöntemiyle sonlandırılmıştır. Bu olgular yaş, çocuk sayısı, eğitim düzeyleri, kullandıkları kontraseptif yöntemler ve uygulanan karman aspirasyon yönteminin başarı ve komplikasyonları yönünden incelendi. Olgular adet gecikmesi anemnezi, bimanüel muayene ve gerektiğinde ultrasound yardımıyla seçilmişlerdir. Girişim 50cc'lik plastik enjektör ve 4-6-8 nolu plastik kanül kullanılarak gerçekleştirildi. Olgular yaşlarına göre incelendiğinde; 18 yaşın altına hiç uygulama yapılmadığı, 18-35 yaş grubunda 210 (% 89), 35 yaşın üstünde 40 (% 11) uygulama yapıldığını görüyoruz. Olgular çocuk sayılarına göre incelendiğinin hiç çocuksuz 3 (% 1.2) 2 veya 4 çocuklu 88 (% 35.2), 4 ve daha fazla çocuk sahibi 159 (% 63.6) kadın olduğunu görüyoruz. Eğitim durumlarına göre incelendiklerinde 24 olgunun (% 9.6) yüksek öğretim, 70 olgunun (% 28) orta eğitime sahiboldüğü, 156 olgunun (% 62.4) ise ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Kullandıkları kontraseptif metodlar yönünden incelendiklerinde ise 17'si (% 6.8) RİA, 15'i (% 6) oral kontra-

(*) C. Ü. Tıp Fak. Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı

septif, 20'si (% 8) kondom, 15'i (% 6) takvim metodunu kullandıklarını ifade etmişlerdir. 183 olgunun ise (% 73.2) etkin bir kontraseptif yöntem uygulamadığı anlaşılmıştır. 10 haftadan küçük bir istenmeyen gebeliklerin tahliyesi için gerekli yasal iznin sağlanmasından sonra tedavi kurumlarına bu amaçla yapılan başvurular gittikçe artmaktadır. Bizim çalışma serimizin 210 olgu (% 84) ile en geniş kesimini 18-35 yaş grubu oluşturmaktadır. Ayrıca çocuk sayısı bakımından da en büyük grubu 159 olgu (% 63.6) ile enaz 4 çocuk sahibi kadınlar oluşturmaktadır. Yani kadınlarımız istedikleri kadar veya istediklerinden fazla çocuğa sahip olduktan sonra aile planlaması yöntemlerini arama çabası içine girmektedirler. Çalışma serimizdeki 250 olgunun 67'si (% 26.8) etkin yöntemler diyebileceğimiz RİA, oral kontraseptif, kondom ve benzeri yöntemi uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Ancak başarısızlık oranı oldukça yüksektir. Kalan 183 olgu (% 73.2)ya kontrasepsiyon uygulamıyor veya etkin olmayan örneğin koitus interruptus ile korunuyorlardı. Sonuç olarak diyebilirizki Karman aspirasyon yöntemi herhangi bir sebeple kontrasepsiyon uygulayamamış veya uygulamış ancak başarısızlık sonucu meydana gelmiş 10 haftadan küçük gebeliklerin tahliyesi amacıyla yaygın biçimde kullanılacak oldukça başarılı ve güvenilir bir yöntemdir. Ancak bu yöntem tek başına aile planlama yöntemi olarak görülmemelidir. Asıl gebeliği önleyici yöntemlerin eğitim ve uygulaması yaygınlaştırılmalıdır.

**SİVAS İL MERKEZİ VE ULAŞ EĞİTİM ARAŞTIRMA
BÖLGESİNDEKİ 15 - 49 YAŞ GRUBU EVLİ
KADINLARIN SAĞLIK KONUSUNDAKİ
BİLGİ DÜZEYLERİ**

Yrd. Doç. Dr. H. Hüseyin POLAT (*)

Dr. Gülay KOÇOĞLU (*)

Arş. Görv. Selmin Ş. SEZGİN ()**

Sivas İl merkezinde ve kırsal Ulaş Eğitim Araştırma Bölgesinde dört grup köyde 1 Mart - 30 Ekim 1988 tarihleri arasında 15 - 49 yaş grubu evli 531 kadına anket uygulanmış ve sağlık konusundaki bilgi düzeyleri karşılaştırılmıştır. Bulgular, şehir merkezinde biraz daha iyi olmakla birlikte deneklerin sağlık konusundaki bilgi düzeylerinin genelde düşük olduğunu göstermiştir. Tüm kadınlarda ortalama doğru cevap oranı % 50.7 olup şehir merkezinde % 55.6, köylerde ise % 46.7 bulunmuştur. Ebeler ve diğer sağlık personelinin yaptığı eğitimin halka önemli bir katkısı olmamaktadır. Bunun yanında okur-yazar olmak, ilkokulu bitirmiş olmak, televizyon seyretmek ve radyo dinlemek halkta bilgilenmeye yol açmaktadır.

(*) C.Ü.T.F. Halk Sağlığı Anabilim Dalı

(**) C.Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu

KADIN VE EŞİNİN AİLE PLANLAMASI KONUSUNDA BİLGİ UYUMU

Dr. Nafiz BOZDEMİR (*)

Aile planlaması: «ailelerin istedikleri sayıda ve istedikleri zaman çocuk sahibi olmaları veya evli çiftlerin ekonomik olanaklarına ve kişisel isteklerine göre çocuk sayısını tayin etmeleri ve doğumlar arasında istedikleri aralığı sağlamalarıdır» diye tanımlanabilir. Tanımdan da anlaşıldığı gibi aile planlaması kavramı bir zorlamayı değil bir arzuyu ve isteği simgeler. Bu arzu ve istek ailenin (kadın ve eşinin) ortak kararıdır. Bu kararın alınmasında kadın ve eşinin aile planlaması konusundaki bilgi birikimleri, hayat görüşleri, gelenek ve görenekleri, dini inançları etkili olacaktır. Bu nedenle kadın ve eşinin doğurganlık ve aile planlaması konusunda bilgi uyum durumu araştırıldı. Ondokuzmayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Bölgesi Dikbiyık Sağlık Ocağında, ev halkı tesbit fişlerinden 1/4 sistematik örneklem yöntemi ile aileler seçilmiş ve bu ailelerde 15-49 yaş evli kadın ve eş olan 260 aile örneğe alınmıştır. Örneğe çıkan ailelerden 221 ine anket uygulanmış ve değerlendirilmiş-

(*) Adana Sağlık Müdürlüğü Halk Sağlığı Uzmanı, Sağlık Müdür Yardımcısı.

tır. Araştırma grubuna giren kadın ve eşlerinin doğurganlıkla ilgili konularda uyum durumuna baktığımızda: toplam ölen çocuk sayısında % 93.2, toplam yaşayan çocuk sayısında % 90.9, toplam gebelik sayısında % 76.9 dur. Aile planlamasındaki konularda uyum durumuna baktığımızda: RİA yöntemini bilme % 48.9, hap yöntemini bilme % 67.0, kaput yöntemini bilme % 42.1, üç çocuklu bazı aileler korunuyorlar sizce bu doğru mu? sorusuna evet diyenler % 85.1, olmasını istediğim çocuk sayısını eşimle konuştum % 14.0 dır. Doğurganlık ve aile planlaması konularında kadın ve eşi arasında bilgi uyumunun beklenenin çok altında olduğu görülmüştür.

BEKÂR KADIN VE BEKÂR ERKEĞİN EVLENMEDEN ÖNCE DOĞUM KONTROL METODLARINA BAKIŞLARI EĞİTİMİN ETKİNLİĞİ

Doç. Dr. Bedia AYHAN (*)

İstenilen sayıda, İstenilen zaman çocuk sahibi olabilmek, evlilik öncesi dönemde kadın ve erkeğe gebelik, doğum ve gebeliği önleyici etkin yöntemler konusunda bilgilendirmek, hatta sağlık ve aile planlaması konularını örgün eğitim içine entegre ederek anne ve baba adayları olan kız ve erkek çocuklarda konuya ilişkin bilgi ve tutum şekillenmesi yaratılması ile olasıdır. Bu görüş ile planlanan çalışma da, hiç evlenmemiş 355 kız ve 75 erkek olgunun, karşılıklı gölüşme yöntemi ile doğum kontrol yöntemleri konusunda bilgi ve tutumları, ileride düşündükleri davranışları öğrenilmiştir. Konuya ilişkin eğitim uygulanmış ve eğitimin etkinliği araştırılmıştır. Çalışmada, istenmeyen gebelikten korunma yöntemleri konusunda bilgi edinilen kaynak, erkeklerde % 46.5 oran ile «arkadaş», % 28.2 oran ile «yazılı yayınlar» idi. Kadınlarda bu oranlar sırası ile % 12.5 ve % 13.7 idi. Uygulanan eğitim sonunda bilgi edinilen kaynak erkeklerde % 65.7., kadınlarda % 85.5 oran ile verilen sağlık eğitimi olmuştur. % 42.5 oran kadın, % 78.9 oran erkek, ileride istenmeyen gebeliklerini önleyebilmek için seçecekleri yöntem konusunda kararsız idi. % 43.6 erkek istenmeyen gebelikte «düşük ve kürtaj» olayını öneriyordu. Konuya ilişkin bilgi ve tutumda cinsiyete göre farklılık ve bu farklılığı etkileyen faktörler ve eğitimin her iki cinsiyette etkinliği kongrede irdelenecektir.

(*) İ. Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı.

**BORNOVA'DA EVLİ ÇİFTLERİN GEBELİĞİ ÖNLEYİCİ
YÖNTEMLER VE İSTİYEREK DÜŞÜKLERLE İLGİLİ
BİLGİ TUTUM VE DAVRANIŞLARI**

**Ali Osman KARABABA
Hakkı TİMUR
Şakir AY
İsmail SANCAK
Neşe BOZTOK
Zeliha KIYAK
Şanda ÇALI
Nesrin KOCABIYIK**

Bornova Eğitim ve Araştırma Bölgesi'ndeki evli çiftlerin demografik özellikleri, aile planlaması ve isteyerek düşükler hakkındaki bilgi tutum ve davranışlarını belirlemek amacıyla düzenlenen bu çalışmada, gerekli veriler tabakalı tesadüfi örneklem yöntemiyle toplanmıştır. Görüşülen deneklerin eğitim durumları Türkiye ortalamasına göre yüksek (erkeklerin % 96.2'si, kadınların % 86.3'ü okul bitirmiş) bulunmuştur. Erkek deneklerin % 72.1'i, kadın deneklerin % 70.2'si ailelerin sahip olması gereken ideal çocuk sayısının iki olduğunu, deneklerin büyük çoğunluğu (erkeklerin % 71.9'u, kadınların % 73'ü daha fazla çocuk istemediklerini belirtmişlerdir. Aile planlaması yöntemleri hakkında, özellikle etkili yöntemlerde, kadın deneklerin erkeklere göre daha bilgili oldukları gözlenmiştir. Sürekli yöntem kullananlardan erkek deneklerin % 39.9'u, kadın deneklerin % 34.2'si etkili yöntemlerden birini kullandıklarını söylemişlerdir. Kadın deneklerin % 33.1'i doğurganlık çağının başlangıcından buyana bir veya daha fazla isteyerek düşük yaptıklarını belirtmişlerdir.

POSTER ÖZETLERİ

POSTER ÖZETLERİ

**KAYSERİ SAĞLIK GRUP BAŞKANLIĞI BÖLGESİNDE
DOĞUM ÖNCESİ, DOĞUM VE DOĞUM SONRASI
BAKIM HİZMETLERİ**

Doç. Dr. Osman GÜNAY (*)
Doç. Dr. Muallâ AYKUT (*)
Doç. Dr. Osman CEYHAN (*)
Prof. Dr. Yusuf ÖZTÜRK ()**

ÖZET

Kayseri Eğitim ve Araştırma Sağlık Grup Başkanlığı Bölgesinde, 1988 yılında ebeler tarafından verilen doğum öncesi, doğum ve doğum sonrası bakım hizmetleri gebe ve lohusa izlem fişlerinden değerlendirildi. Araştırma bölgesinde doğumların % 86'sı için gebe ve lohusa izleme fişi çıkarıldığı, fiş çıkarılanların % 96.6'sının doğum öncesi dönemde, % 78.8'inin ise lohusalık döneminde ebelerce izlendiği anlaşıldı. Fiş çıkarılan gebelerin % 75.8'ine tetanoz aşısı yapıldığı, % 35.3'ünün doğum öncesi dönemde doktora sevk edildiği ve % 33.1'inin sağlık ocağı doktoru tarafından muayene edildiği belirlendi. Doğumların % 8.2'sinin evde kendi kendine, % 19.3'ünün evde ebe ile ve % 57.7'sinin hastanede olduğu, fişlerin % 14.8'inde ise doğumun olduğu yerin kaydedilmediği saptandı. Ebelerin genel olarak, gebelikteki riskleri iyi değerlendiremediği, izlemlerde yapılması gereken birçok işlemin eksik yapıldığı ve yapılanların eksik kaydedildiği sonucuna varıldı.

(*) Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi,

(**) Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Başkanı.

**ETİMESGUT AİLE PLANLAMASI EĞİTİM - ARAŞTIRMA
MERKEZİNDE SERVİKAL SMEAR İNCELEMESİ**

Dr. Hilal ÖZCEBE (*)
Dr. Güneş Ermumcu BALKAN (*)
Dr. Işık PAK (*)
Dr. Hale ÇELİKLER (*)
Dr. Yıldız ALBAYRAK (*)

Bu araştırma Etimesgut Aile Planlaması Eğitim Araştırma Merkezinde muayene edilen kadınlardan alınan servikal smear materyalinin Ankara Onkoloji Hastanesi Patoloji Laboratuvarında değerlendirilmesi ile gerçekleştirilmiştir. Çeşitli yakınmalarla başvuran 52 hastanın klinik ve sitopatolojik değerlendirme sonuçları karşılaştırılarak elde olunan bulgular kadınların yaş, gebelik, doğum, düşük sayısı açısından incelenmiştir.

(*) H. Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı.

**KENTSEL ALANDA AP YÖNTEMİ KULLANAN
KADINLARDA YÖNTEM TERCİHLERİ,
DEĞİŞTİRME NEDENLERİ VE
BUNLARIN DOĞURGANLIĞA ETKİLERİ**

N. OKAN

Gemlik Merkez Sağlık Ocağı bölgesindeki kadınların AP yöntemlerini değiştirme sıklık ve nedenleri; modern ve gelecekte AP yöntemi kullanma eğilimi araştırılmıştır. lılık süresi ve anne yaşının gebelik ve yaşayan çocuk sayılarına etkileri; AP yöntemi kullanmaya ara verme nedenleri ve gelecekte AP yöntemi kullanma eğilimi araştırılmıştır. Araştırma 15-44 yaş grubundaki 1030 evli kadına anket uygulanarak yürütülmüştür. Bu kadınların 924'ü (% 90.0) evlilikleri süresince herhangi bir yöntemle korunmayı denemişlerdir. Bunların 434'ü (% 47.0) hep aynı yöntemi kullanmış, 490'ı (% 53.0) ise çeşitli yöntemleri denemişlerdir. Araştırma sırasında aktif olarak yöntem kullanan kadın sayısı ise 818 (% 79.4) dir. Yöntemini en az değiştiren kadınlar, geri çekme yöntemi kullanan kadınlardır. (% 66.3 değiştirmemiştir.) Bunları oral kontraseptif kullanan kadınlar izlemektedir. Halen sterilizasyon, ovul ve RİA kullanan kadınlar geçmişte en çok yöntem/yöntemler deneyen kadınlar arasındadırlar. RİA ve oral hap en çok sağlığa zararlı olma

(*) Uludağ Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı.

gerekçesi ile değiştirilmiştir. (% 51.3 ve % 76.0) Geri çekme ise en çok gebe kalma nedeni ile değiştirilmiştir. (% 68.0) AP yöntemi kullanmaya ara verme nedenlerinde yöntem kullanırken gebe kalma ilk sıradadır. Devamlı modern veya geleneksel yöntemlerle korunmuş kadınların ortalama gebelik ve ortalama yaşayan çocuk sayıları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmakla birlikte mutlak değer olarak birbirine yakındır. Evlendikten hemen veya en geç bir yıl sonra korunmaya başlamış ve devamlı modern veya geleneksel yöntem kullanmış kadınlarda AP yöntemi kullanılan yıl başına gebelik ve yaşayan çocuk sayısı modern yöntem kullananlarda daha yüksektir. 40 yaş üstündeki kadınlar da aynı yönden incelenmiş, ortalama gebelik ve yaşayan çocuk sayıları modern yöntem kullananlarda daha yüksek bulunmuştur. Kadınların % 92.7'si ileride bir yöntem kullanmak istemektedir. Bu kadınlar arasında modern yöntemleri seçme eğilimi yüksektir. (% 60.5) Geleneksel yöntem kullanmak isteyenler % 27.5, hangi yöntemi kullanacağını bilmeyenler % 12.0'dir. AP yöntemi değiştirme ve yöntem kullanırken gebe kalmanın çok oluşu, ayrıca ileride yöntem kullanma konusunda kararsızların % 12 gibi azımsanamayacak oranda olması; AP eğitimine daha fazla önem verilmesi, herkese en uygun gelecek yöntemin titizlikle saptanması ve bu yöntemin en etkili olarak nasıl kullanılması gerektiği konusunda kişilere yeterli bilgi verilmesi gerektiğini göstermektedir.

ANKARA'NIN İKİ BÖLGESİNDE GEBELİĞİ ÖNLEMeye İLİŞKİN HALK İLAÇLARI VE UYGULAMALARI

S. TEZCAN (*)

B. GÜÇİZ (**)

Ç. BUMİN (***)

E. AKSOYDAN (**)

O. SARAÇBAŞI (****)

Dünyadaki her kültürde çok eski çağlardan beri aile büyüklüğünü kontrol etmek için çeşitli yollara başvurulmuştur. Bu çalışma, gebeliği önlemek amacıyla kullanılan geri çekme, vajinal duş ile emzirme dışında kalan diğer geleneksel yöntemlerin neler olduğu ve kullanılma boyutlarının ortaya çıkarılması amacıyla «Ankara'nın İki Bölgesinde Kontraseptif Kullanımı ve Kullanımı Etkileyen Faktörler Araştırması»nın bir bölümü olarak planlanmış ve uygulanmıştır. Çalışma Etimesgut ve Gölbaşı Sağlık Grup Başkanlığı Bölgeleri'nde gerçekleştirilmiştir. Tabakalı tesadüfi küme örnekleme yöntemi kullanılarak adı geçen bölgelerde oturan 15 - 49 yaş arası evli toplam 29.568 kadından 5006'sı ile görüşülmüştür (Etimesgut'ta 2175, Gölbaşı'nda 2831 kadın). Bilgiler yüz yüze görüşme şeklinde uygulanan anket tekniği ile derlenmiştir.

(*) H. Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

(**) H. Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Araştırma Gör.

(***) G. Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

(****) H. Ü. Tıp Fak. Bioistatistik Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi

Etimesgut'ta kadınların % 17.3'ü, Gölbaşı'nda % 6.6'sı en az bir geleneksel yöntem bildiklerini söylemişlerdir. Şimdiye dek en az bir kez geleneksel yöntem kullanan kadınların oranının Etimesgut'ta % 1.5, Gölbaşı'nda % 1.0, halen kullananların oranının ise her iki bölgede de % 0.2 olduğu saptanmıştır. Yöntemler konusunda en önemli bilgi kaynağı arkadaş, komşu ve yakın çevredir. Bilinen geleneksel yöntemler arasında «vajene çeşitli madde veya terkipler koyma» birinci sıradadır. Geleneksel yöntemleri kullanıp bırakanlarda en çok belirtilen bırakılma nedeni «kullanırken gebe kalma»dır. Bölgelerde gebeliği önlemek amacıyla başvurulan yöntemler arasında halk ilaçları ve uygulamaları çok düşük bir yüzdeyi oluşturmaktadır. Aile planlaması hizmetlerinin diğer sağlık hizmetleri ile birlikte, planlı, programlı ve koordineli bir şekilde sunulması, gebelikten korunmak amacıyla halk ilaçları ve uygulamalarına başvurma oranını azaltmaktadır.

**GÖLBAŞI MERKEZ SAĞLIK OCAĞI BÖLGESİNDE
15 - 49 YAŞ EVLİ KADINLARDA AİLE PLANLAMASI
HİZMETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Dr. M. Orhan ARITÜRK (*)

Dr. Sevim ÖZALTIN (*)

Dr. Sefer AYCAN (*)

Dr. Çiğdem BUMİN ()**

Ana ve çocuk sağlığını olumsuz yönde etkileyen aşırı doğurganlık, gelişmekte olan ülkelerde bunun yanısıra diğer alanlarda da bir çok sorunları beraberinde getirmektedir. Ülkemizde 1965 yılında çıkarılan 557 sayılı yasayla aile planlaması konusunda eğitim ve uygulama hizmetlerini devlet üzerine almıştır. Dolayısıyla aile planlaması çalışmaları, temel sağlık hizmetlerinin önemli bir bölümünü oluşturur. Temel sağlık hizmetleri verilen bölgelerde bu hizmetin değerlendirilmesi ve planlanması için 15 - 49 yaş evli kadın izleme formlarının sağlıklı işlenmesi gerekir. Bu çalışma, 15 - 49 yaş evli kadın izleme formlarını inceleyerek Gölbaşı Merkez Sağlık Ocağı Bölgesinde Aile Planlaması yöntemlerini uygulama düzeyi ve şekline 1984 ve 1986 yılları arasında bir değişim olup olmadığını saptamak amacı ile yapılmıştır. Göl-

(*) Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı
Araştırma Görevlisi

(**) Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı
Öğretim Üyesi

başı merkez sağlık ocağı bölgesindeki 15 - 49 yaş evli kadın formlarının tümü (2395 form) incelenmiştir.

Bu çalışma sonucunda,

1986 verilerine göre ortalama gebelik sayısı 2.8, düşük sayısında 0.38 olarak bulunmuştur. 1984 de aile planlaması uygulama düzeyi % 65.9 iken, 1986 da bu rakam % 71.8 olarak saptanmıştır. Geri çekme yöntemi 1984 de % 44.8 iken 1986 da % 42.7 ile gebeliği önleme yöntemleri arasında birinci sırayı almıştır. Etkin yöntem uygulayanlar 1984 de % 51.0 iken 1986 yılında % 55.0 olmuştur. Eğitim düzeyi yükseldikçe etkin yöntemle korunmanın arttığı, yaş ile etkin yöntem kullanımı arasında ilişki olmadığı görülmüştür. Yöntem kullanmayan kadınların % 10.4 ünün çocuk sahibi olmak istememelerine rağmen korunmadığı saptanmıştır.

Bir yaşayan çocuğa sahip olmak için ortalama 1.12 gebelik gerekmektedir.

Aile planlaması hizmetlerinin değerlendirilmesi yönünden bu süre kısa olmakla birlikte hizmetin yönlendirilmesi yönünden yararlıdır. Çünkü hâlâ geri çekme gibi etkin olmayan bir yöntemin % 42.7 ile ilk sırayı alması hizmete daha fazla ağırlık verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu ağırlığın karı ve kocaya birlikte eğitim verilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Nitekim eğitim düzeyi arttıkça etkin yöntem kullanma oranı da artmaktadır.

Aile planlaması uygulamaları konusunda motive olan erkeklere de kadınlar kadar önem verilmeli ve bu konuda eğitilmelidirler.

Etkin yöntemlerden RİA 1984 de % 31.2, 1986 da % 36.6, oral kontraseptif sırasıyla % 6.8, % 4.5, kondom % 11.5, % 11.0 olarak bulunmuş, tüp ligasyonu % 1.5, % 2.9 olarak bulunmuştur.

SAĞLIK OCAĞI HEKİMLERİ — KORUYUCU HEKİMLİK

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin POLAT (*)

Doç. Dr. Servet ÖZGÜR (*)

Doç. Dr. Ferit KOÇOĞLU (*)

Dr. Gülay KOÇOĞLU (*)

Sivas'ta görevli 54 Sağlık Ocağı hekimine Ocak 1988'de bir anket formu uygulanmış; hekimlerin, tıp fakültelerinden aldıkları eğitimle, Sağlık Ocaklarında yönetimde (% 69.7), adli hekimlikte (% 24.2) ve koruyucu hekimlik konularında (% 21.2) oranında kendilerini yetersiz gördükleri, ebe çalışmalarını denetleyemedikleri (% 57.4), hizmet içi eğitim yapamadıkları (% 51.9) saptanmıştır. Hekimlerin % 66.7'sinin, Sağlık Ocağında koruyucu ve tedavi edici hekimlik görevlerinin ayrı ayrı iki hekimce yürütülmesi düşüncesinde oldukları saptanmıştır; bunların % 61.7'si ise koruyucu hekimlik hizmetlerinde isteyerek çalışacaklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan hekimler, bilgi düzeyini artırma, uzmanlaşmak istediği dalı sevmeme, daha çok gelire kavuşma, uzmanlığın itibarının yüksek oluşu ve küçük yerlerde yaşamak istememe nedenleri ile % 96.3 oranında uzmanlaşmak istemektedirler.

(*) C.Ü.T.F. Halk Sağlığı Anabilim Dalı

GEMLİK BÖLGESİNDE ANNELERİN İSHALLE İLGİLİ BİLGİ VE DAVRANIŞLARI

N. BİELGEL (*)

N. OKAN (*)

H. AYTEKİN (*)

Ö. GÜLESEN (*)

Gemlik Bölgesinde basit rastgele örnekleme ile seçilen ve 0-6 yaş grubunda çocuğu olan 285 anne üzerinde yapılan bu çalışmada annelerin, çocuk ishalleriyle ilgili bilgi ve davranışları incelenmek istenmiştir. Çalışma anket yolu ile ve retrospektif olarak yapılmıştır. Annelerin yaş ortalaması $27,4 \pm 5,6$ ortalama çocuk sayıları $1,3 \pm 0,5$ olarak saptanmış olup, % 65,3 ü ilkokul mezunudur. % 62 sinin ekonomik durumu «orta» olarak değerlendirilmiştir. Annelerin, % 46,3 ünün çocuklarında ishal olgusuna rastlanılmamıştır. Çalışmaya alınan 285 kadının 377 çocuğunun 163 ünde 245 ishal olgusu görülmüştür. Buna göre ishal insidansı % 65, ishal olan çocuk başına ishal sayısı 1,5 dir. Tüm çocuklara göre çocuk başına ishal sayısı 0,65 dir. Olguların % 70 i iki yaş altındadır. Olguların % 42,2 sinde doktora başvurulduğu, % 9 unda eczaneden ilaç, % 10,6 sında sağlık ocağından AŞT pa-

(*) JIudağ Üniversitesi Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı.

keti alma, % 16,7 sinde evde şeker tuz eriyiği hazırlama yoluna gidildiği saptanmıştır. Annelerin tümü, ishalleri çocuklara su vermek gerektiğini, doğru olarak bilmişlerdir. Buna karşılık, ishallerde anne sütünün kesilmemesi gerektiğini bilen annelerin oranı % 77,5 dir. AŞT paketini bilen annelerin oranı % 94 iken, ishal tanımını doğru olarak yapan annelerin oranı % 57,2 dir. Sonuçta annelerin, ishallerle ilgili bilgilerinin yeterli olduğu, ancak uygulamada bu bilgilerden yeterince yararlanmadıkları kanaatine varılarak, etkili bir sağlık eğitimi ile ishallerde AŞT paketlerini daha yaygın olarak kullanmalarının sağlanabileceği belirlenmiştir.

**0 - 6 YAŞ GRUBU ÇOCUK İZLEME KARTLARINDAN
ELDE EDİLEN ANTROPOMETRİK ÖLÇÜMLERLE
BESLENME DURUMU**

Dr. Sefer AYCAN (*)
Dr. Sevim ÖZALTIN (*)
Dr. B. Orhan ARITÜRK (*)
Dr. M. Ali BUMİN ()**

Çocuklarda dengesiz ve yetersiz beslenme, büyüme ve gelişmenin geri kalmasına neden olur. Bu nedenle antropometrik ölçümler yaparak çocukların beslenmesi hakkında yargıya varmak mümkündür. Beslenme yetersizliği veya dengesizliği sadece büyüme ve gelişme geriliğine değil, beraberinde ishal, sıvı elektrolit denge bozukluğu, sık enfeksiyonlar, hipoglisemi, hipotermi, anemi, avitaminozlarda neden olur. Tüm bu patolojiler genel vücut direncini düşürerek, bebek ve çocuk ölümlerine hazırlayıcı birer faktör oluştururlar. Bugün dünyadaki çocukların 2/3 ü yetersiz ve dengesiz beslenme ile karşı karşıyadır. Yurdumuzda yapılan araştırmalarda malnütrisyon hızı % 10 ile % 40 arasında değişmektedir. Türkiye'deki çocukların % 17.6 sında hafif,

(*) Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı
Araştırma Görevlisi

(**) Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı
Öğretim Üyesi

% 2.4 ünde ileri derecede büyüme ve gelişme geriliği görülmektedir. Bu kadar büyük boyutlardaki sorunun bölgemizdeki düzeyini saptamak istedik. Bu amaçla Gölbaşı ilçe merkezinden tesadüfen seçilen bir mahalleden alınan 439 çocuk izleme kartı ile, yine tesadüfen seçilen 23 köyden 969 çocuk izleme kartındaki (Toplam 1408 kart) son izlem sırasındaki yaş, boy uzunluğu, vücut ağırlığı kaydedildi. Bu değerler Türkiye için geliştirilen standart değerlerle karşılaştırıldı. Bu değerlerin % 80 inin altında olanlar büyüme geriliği olarak kabul edildi. Erkeklerde ağırlık olarak % 7.5, boy uzunluğu olarakta % 14.5 oranında standartların altında değerler saptandı. Kadınlarında vücut ağırlığı olarak % 10.7 sinin standartların altında olduğu saptandı.

Bölgemizdeki malnütrisyon görülme hızı, Türkiye genelindeki hızdan daha düşük olmasına rağmen, malnütrisyonun bölgemizde de önemli bir sorun olduğu görülmektedir.

Sorunun çözümü için 0 - 6 yaş grubu çocuk izlemelerinin nitelik ve nicelik yönünden yeterli düzeyde yapılması ve bu konuda ebelerin hizmet içi eğitim ve denetimlerinin önemle ele alınması ve annelerin yeterli ve dengeli beslenme konusunda eğitilmesi gerekir.

**KAYSERİ SAĞLIK GRUP BAŞKANLIĞI BÖLGESİNDE
40 YAŞ VE ÜZERİ NÜFUSTA HİPERTANSİYON
PREVALANSI**

Doç. Dr. Muallâ AYKUT (*)

Doç. Dr. Osman GÜNAY (*)

Doç. Dr. Osman CEYHAN (*)

Prof. Dr. Yusuf ÖZTÜRK ()**

ÖZET

Bu araştırma; Kayseri Sağlık Grup Başkanlığı'na bağlı Caferbey, Talas, Hacılar, Erkilet, Gezi, Hisarcık ve Erciyes sağlık ocakları bölgelerinde 1988 yılında 40 yaş ve üzeri nüfusta hipertansiyon prevalansını ve hipertansiyona neden olabilen risk faktörlerini saptamak amacıyla planlanıp yürütülmüştür.

Araştırma kapsamına alınan 1191 kişinin 468'i erkek (% 39.5), geriye kalanı kadındır.

(*) Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

(**) Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Başkanı

Erkeklerde % 17.4, kadınlarda % 23.4 olmak üzere tüm grupta % 20.9 oranında hipertansiyon saptanmıştır.

40 - 49 yaş grubunda hipertansiyon görülme sıklığı % 9.5 iken bu oran yaşla birlikte artarak 70 ve üzeri yaşlarda % 36.1'e ulaşmaktadır.

Çeşitli risk faktörlerine göre tansiyon durumu değerlendirildiğinde ailesinde hipertansiyonlu bulunan kişilerde ve şişmanlarda hipertansiyon oranı yüksek bulunmuştur. Tuz, sigara, çay, kahve ve alkol kullanımı ile hipertansiyon sıklığı arasında bir ilişki bulunamamıştır .

**DOĞANKENT SAĞLIK OCAĞI BÖLGESİNDE 5 - 14 YAŞ
GRUBU ÇOCUKLARDA SOSYAL ÇEVRE FAKTÖRLERİNİN
ENÜREZİS PREVALANSINA ETKİSİ ARAŞTIRMASI**

Arş. Gör. Dr. Önder KARAÖMERLİOĞLU (*)
Prof. Dr. Ahmet TUNÇER (*)

Ç. Ü. Tıp Fakültesi Halk Sağlığı A.B.D., Doğankent Sağlık Ocağı Bölgesinde, Doğankent ve Yunusoğlu köylerinde 5-14 yaş grubunda bulunan 2280 çocukta enürezis ve sosyal çevre faktörlerinin enürezis prevalansına etkileri araştırması yapılması planlandı. Araştırmaya 2171 çocuk katıldı. Katılma hızı % 95.2 idi. Araştırma için, sosyal çevre faktörlerinin enürezis prevalansına etkilerini saptamak için anket formu hazırlandı. Anket formu kapı kapı dolaşarak, ebe ve int. Dr. tarafından dolduruldu. Enürezise en hassas 5-14 yaş grubu çocukların sosyal çevresinin (Anne-Baba-Akraba) enürezis prevalansına etkili olabileceğini düşündüğümüz tutum ve davranışlar soruldu. Toplanan bilgiler değerlendirildi. Araştırmamızda 5-14 yaşta Doğankent'te % 10.44 Yunusoğlu köyünde % 11.85 hızında enüretik çocuk olduğu, iki köy arasında enüresiz hızı farkı olmadığı enürezis hızının küçük yaşlarda yüksek, büyük yaşlarda düşük olduğu, özellikle 10

(*) Ç. Ü. Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı.

yaştan sonra, enürezis hızının süratle düştüğü, okul öncesi çocuklarda % 18.20 ilkokullardaki çocuklarda % 10.36, orta- okul çocuklarında % 4.04 hızında olduğu ve aradaki önemli farklar bulunduğu, erkeklerde % 10.88 kız çocuklarında % 10.07 ve aradaki farkın önemsiz olduğu saptandı. Sosyal çevre faktörlerinden geniş ailelerde enürezis hızının, çekirdek ailelerdeki çocuklardan bir miktar yüksek olduğu fakat aradaki farkın önemsiz olduğu, annesi üvey olanlarda enürezis hızının bir miktar yüksek olduğu fakat aradaki farkın önemli olmadığı, babanın eğitim durumu ile, enürezis hızı arasında ilişki olmadığı görüldü. Annenin eğitimi yükseldikçe enürezis hızının arttığı, bunun annenin çocuğu yatağı ıslatmasına daha fazla dikkat etmesinden olabileceği kanısına varıldı. Anne ve babanın mesleği ile enürezis hızı arasında ilişki bulunamadı, öyküde annesinin küçükken enüretik olması ile çocuğun enüretik olması arasında ilişki bulunamazken babanın gençliğinde enüretik olması arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kardeş sayısı ile enürezis hızı arasında ilişki bulunamadı. Sosyal çevre faktörlerinin etkisi ile son çocuklarda enürezis hızı ilk çocuklardan fazla bulunmuş bunun sosyal çevrenin en küçük çocuğa aşırı ilgisinden ve yaşın etkisi ile olabileceği kanısına varıldı. Son beş yılda kardeşi ölenlerde, enürezis hızı, kardeşi ölmeyenlerden yüksek ve aradaki fark önemli bulundu. Anne-babanın kendi aralarında olan olumsuz ilişkileri ile enürezis hızı arasında ilişki bulunamadı. Babanın çocuk ile olan olumsuz ilişkileri ile enürezis hızı arasında zayıf bir ilişki vardı. Anne ile çocuk arasındaki olumsuz ilişki ile enürezis hızı arasında anlamlı ilişki saptandı. Aynı şekilde anne-baba dışındaki diğer kişilerle (Akrabalarla) çocuk arasındaki olumsuz ilişki ile enürezis hızı arasında da anlamlı ilişki saptandı. Anne-babaya aşırı düşkünlük, kardeş ölümü, anne ölümü babanın ayrılması gibi sosyal çevre faktörleri ile çocuklarda görülen enürezis hızı arasında ilişki kurulamadı. Tuvalet eğitimini oturtarak yapanlarla, aşırı kışkanç olan çocuklarda da enürezis hızı diğerlerinden yüksek ve arada önemli fark saptandı. Bulgularımız diğer araştırmaların bulguları ile karşılaştırıldı, önerilerde bulunuldu.

0-6 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARA VERİLEN EBE HİZMETİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ İLE İLGİLİ ARAŞTIRMA

Dr. Çiğdem BUMİN (*)

Dr. Sevim ÖZALTIN (**)

Dr. M. Orhan ARITÜRK (**)

Dr. Sefer AYCAN (**)

Türkiye nüfusunun % 17.5 unu oluşturan 0 - 6 yaş grubu, morbidite ve mortalite değerlerinin yüksek olması nedeniyle temel sağlık hizmetlerinin verilmesi bakımından öncelik alır. Ebelerin ev ziyaretleri yaparak belli aralıklarla bu yaş grubundaki çocukları izlemeleri belirtilen amaca yöneliktir. Nitelik ve nicelik yönünden istenilen düzeyde verildiğinde çocuk sağlığında erken tanı, erken tedavi, bağışıklama ve annelerin çocuk sağlığı konularındaki eğitimi sağlanmış olacaktır. Sonuçta, sadece bağışıklama ile bebek ölümlerinin % 27 oranında azaltılabileceği ve bunun maliyetinin çocuk başına 5 dolar gibi düşük bir miktar olduğu göz önüne alınırsa öneminin büyüklüğü daha çarpıcı olarak ortaya çıkar. Bu çalışmanın amacı bölgemizde 0 - 6 yaş grubu çocukların izlenme durumunu ortaya koymaktır. Ayrıca ço-

(*) Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi

(**) Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı Araştırma Görevlisi

cuk izleme kartlarından yola çıkılarak bağışıklama durumunun saptanması da amaçlanmıştır.

Bu amaçlar için 12 köyden 469 çocuk izlem kartı ile merkezdeki 8 mahalleden seçilen 200 çocuk izlem kartı incelenmiştir. Bu çocukların aşılama sonuçları için Form 012 A incelenmiştir. Ayrıca bu çocukların evlerine gidilerek çocukların annelerine, çocuğun sağlığı ile ilgili anket uygulanmış, çocuklar sistemik muayeneden geçirilmişlerdir.

Çocuk izlem kartlarında 154 sayılı yönergeye göre yapılması gereken ziyaretlerin nteliliğine bakılmaksızın, % 39.6 ölçüsünde gerçekleştiği görülmüştür. DBT ve Polioda tam aşılu oranı % 80.3, kızamık aşısında yaşına göre tam aşıllılar % 81.7 dir. BCG de aşılama % 66.8 olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuçlar Ankara'daki bir eğitim ve araştırma bölgesinde bile sağlık hizmetlerinin düzeyinin yeterli olmadığını göstermektedir. Her ne kadar bu çalışmada, sorunun nedenleri araştırmamışsa da, bizim bölgemizdeki bu aksaklığın köy sağlık evlerindeki ebe kadrolarının boş olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca ebelerin çocuk sağlığı konusunda önemleri gereği, bunların hizmet içi eğitim ve denetimlerine önem verilmesi gerekmektedir.

DOĞANKENT S.E.A. BÖLGESİNDE, 0 - 6 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARIN SAĞLIK DURUMU

Prof. Dr. Ahmet TUNÇER (*)
Doç. Dr. Muhsin AKBABA (*)
Doç. Dr. H. Refik BURGUT (*)

Çukurova Ü. Tıp F. Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Doğankent S.E.A. Bölgesinde, sağlık ocaklarının bulunduğu bir kentsel (Karataş S.O), 5 kırsal (Doğankent, Havutlu, Tuzla, Yüzbaşı ve Yolgeçen S.O) lokalitelerinde oturan, tüm 0 - 6 yaş grubu çocuklarda (1925 çocuk) sağlık taraması yapıldı. Araştırmaya 1769 (584 kentsel bölgeden, 1185 kırsal bölgeden) ;ocuk katıldı. Katılma hızı % 91.9 idi 156 çocuk (% 8.1) araştırmaya değişik nedenlerle katılmadı. Araştırmada, hazırlanan anket formu muayenelerden bir gün önce, kapı kapı dolaşarak ebe ve intern doktorlar tarafından, evlerinde dolduruldu ve ertesi gün için, sağlık ocağına, muayene olmak üzere davet edildi. Her çocukta tam sistematik muayene yapıldı, gerekenlere sağlık ocağı laboratuvarında bazı laboratuvar muayeneleri de yapıldı. Fizik muayeneler; çocuk uzmanı ve deri hastalıkları uzmanı, biyoistatistiksel konular da biyoistatistik Doçent'i tarafından yapıldı. Araştırılan 1769 çocuktan 553 tanesinde (% 31.3) hiç bir hastalık bulunmadı, «sağlam çocuk» tanısı aldı. 1216 çocukta (% 68.7) bir veya birden fazla hastalık bulundu. Has-

(*) Çukurova Üniversitesi Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı.

ta çocuklarda ortalama 1.7 hastalık bulundu. Araştırmada, 91 değişik hastalık tanısı kondu. 1216 hasta çocuktan 691 (% 56.8) ine eğitim yapıldı, önerilerde bulunuldu. 326 (% 26.8) sına reçete yazıldı. 99 (% 8.2) una ayaktan tedavi uygulandı. 54 (% 4.4) ü kontrol için tekrar sağlık ocağına çağrıldı. 46 (% 3.8) sı ileri tetkik ve gereği için hastanelere gönderildi.

Araştırmamızda en sık rastlanan ilk 10 hastalık: 1 — Diastasis recti (211 vaka, % 10.4), 2 — Fimosis (192 olgu, % 9.4), 3 — Buşon (151 olgu, % 7.4), 4 — Rinitis (147 olgu, % 7.2), 5 — Malnütrisyon (146 olgu, % 7.2), 6 — Üst solunum yolu infeksiyonu (139 olgu, % 6.8), 7 — Umbilikal herni (109 olgu, % 5.3), 8 — Hipertrofik tonsil (72 olgu, % 3.5), 9 — Pitriasis alba (68 olgu, % 3.9), 10 — Fonksiyonel üfürüm (59 olgu, % 2.9), 11 — Diğerleri (742 olgu, % 36.4), total: 1216 çocukta, 2036 hastalık saptandı. Araştırma bulguları bazı hastalıklara veya sistemlere göre incelenince, sırası ile, şu sonuçlar bulundu: 1 — K.B.B. hastalıkları (615 olguda, Morbidite hızı binde 347.6), 2 — Bulaşıcı hastalıklar (512 olgu, M. H. 289. 4), 3 — Konjental anomaliler (452 olgu, M. H. 255. 5), 4 — Deri hastalıkları (366 olgu, M. H. 206. 9), 5 — Solunum sistemi hastalıkları (355 olgu, M. H. 200.7), 6 — Cerrahi hastalıkları (295 olgu, M. H. 166.8), 7 — Beslenme hastalıkları (246 olgu, M. H. 139.1), 8 — Ürogenital S. hastalıkları (216 olgu, M. H. 122.1), 9 — Göz hastalıkları (69 olgu, M. H. 39.0), 10 — Kalp hastalıkları (68 olgu, M. H. 38.4), 11 — Slnir S. Hastalıkları (51 olgu, M. H. 28.8), total: 1769 çocuk muayene edilmiş ve 2036 hastalık saptanmıştır. Araştırmamız, bugüne kadar, Doğankent S.E.A. Bölgesinde yapılan araştırmaların en büyüğü ve belkide halka en yararlı olan bir araştırma olduğu kanısındayız. Bulgularımızı, diğer araştırma bulguları ile karşılaştırdık, önerilerde bulunduk.

SİVAS'DA FARKLI TOPLULUKLARDA DIŞKI VE SELLOFANBAND YÖNTEMİYLE BARSAK PARAZİTLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Gülendame SAYGI (*)

On yıllık süre içinde Sivas'da başta ilkökul öğrencileri olmak üzere çeşitli topluluklar barsak parazitleri yönünden tarandı. Taramada dışkı ve sellofanband örnekleri incelendi. İncelemeler sonunda : Yurdumuz genelinde olduğu gibi Sivas'da da barsak parazitlerinin yaygın olduğu, bunlardan bir kısmının alt yapı yetersizliğine, diğerlerinin ise kişisel temizlik noksanlığına bağlı olarak bulaşan parazitler olduğu, dışkı ve sellofanband örneklerinin birlikte incelenmesi halinde hem zooparazitli hem de birden fazla parazit ile enfekte birey sayısının arttığı gözlemlendi. Özellikle *Enterobius vermicularis* infeksiyonunun tanısında sellofanband yönteminin uygulanmasının kesinkes gerekli olduğu görüldü. Taramaların yapıldığı süre içinde birkaç kez incelenen topluluklarda elde edilen sonuçlar, yöremizde barsak parazitlerinin yaygınlığını önlemek için hiçbir önlem alınmadığının bir kanıtı olarak değerlendirildi. Ayrıca, herhangi bir sorunun çözümlenebilmesi için önce o sorunun varlığının kabul edilmesinin gerekli olduğu, fakat barsak parazitizmleri ile ilgili olarak yurdumuz genelinde bir vurdumduymazlık gözlemlendiği hususu vurgulandı.

(*) Prof. Dr. - C. Ü. Tıp Fak. Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Sivas

**SİVAS MEZBAHASINDA KESİLEN KOYUN VE
SIĞIRLARDA GÖRÜLEN HİDATİDOZ
OLGULARININ YAYGINLIĞI**

**Semra ÖZÇELİK (*)
Gülendame SAYGI (**)**

Sivas ve çevresinden gelen kesim hayvanları Sivas mez-
bahasında kist hidatik yönünden incelendi ve 1181 koyunun
% 58,2 sinde, 388 siğırın % 39,6 sında kist hidatik saptandı.

İncelenen 1181 koyunun 140 unda (% 11,9) yalnız kara-
ciğerde, 157 sinde (% 13,2) yalnız akciğerde, 359 unda
(% 33,4) hem akciğer hem de karaciğerde birlikte hidatik
kistlere rastlandı.

İncelenen 388 siğırın 30 unda (% 7,73) yalnız karaciğer-
de, 45 inde (% 11,5) yalnız akciğerde, 79 unda (% 20,3) hem
akciğer hem de karaciğerde kist hidatik bulundu.

(*) Dr. - C. Ü. Tıp Fak. Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Sivas.

(**) Prof. Dr. - C. Ü. Tıp Fak. Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Sivas.

KİST HİDATİK TANISINDA İNDİREKT HEMAGLÜTİNASYON (IHA) DENEYİNİN DUYARLILIĞI VE ÖZGÜLLÜĞÜ

Semra ÖZÇELİK (*)
Gülendame SAYGI (**)

Kesin kist hidatikli hasta serumları ile kist hidatikle çapraz ve yalancı reaksiyon verebilen hastalıklara ait serumlar IHA deneyi ile çalışılarak deneyin özgüllüğü ve duyarlılığı araştırıldı.

Çalışmamızda 71' kist hidatikli, 30'u hepatitli, altısı Taeniasisli, biri Hymenolepiasis nanalı hasta serumu ve 100 kontrol serumu olmak üzere toplam 208 serum IHA ile çalışıldı.

Hepatitli, Taeniasisli ve Hymenolepiasisli hasta serumları kist hidatik yönünden incelendiğinde hepsi negatif bulundu. 100 kontrol serumunun 92 sinin negatif çıkmasına karşın 8 inde 1/64 veya 1/128 sulandırımında pozitiflik saptandı. 71 kist hidatikli hasta serumunun sadece 4'ü negatif sonuç verdi.

Bu verilere göre çalışmamızda IHA deneyinin kist hidatik için duyarlılığı % 94, özgüllüğü % 92 olarak bulundu.

(*) Dr. - C. Ü. Tıp Fak. Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Sivas.
(**) Prof. Dr. - C. Ü. Tıp Fak. Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Sivas.

SİVAS'DA ÜÇ İLKOKULUN ÖĞRENCİLERİ ARASINDA PEDICULUS CAPITIS YAYGINLIĞI

Gülendame SAYGI (*)
Semra ÖZÇELİK (**)
Nurcan TEMİZKAN (***)
Memnune ERANDAÇ (****)

Sivas'ın Merkez İlkokullarından üçünün öğrencileri Pediculus capitis yaygınlığı yönünden incelemeye alındı. İncelenen toplam 2814 öğrencinin 208 inin başında Pediculus capitis erişkini, nimfi (yavşak) veya saç tellerinde yumurta (sirke) görüldü. İnfestasyonlu 208 öğrencinin 197 sinde sadece yumurta, 11 inde de hem yumurta hem erişkin veya nimf vardı. İnfestasyon oranı okullar arasında şu şekilde dağılım gösterdi: Birinci okulda % 3.8, ikincisinde % 2.1 ve üçüncüsünde de % 14.8. Bulgular cinsiyete göre değerlendirildiğinde erkek öğrencilerde % 9.1 olan infestasyon oranı kız öğrencilerde % 90.9 olarak bulundu.

Bulgular diğer araştırmacıların sonuçları ile karşılaştırıldı ve bitlenme sorununun yurdumuzda yeterince dikkate alınmadığı, böyle bir sorun yokmuş gibi davranılma meylinin bulunduğu gerçeği vurgulandı.

(*) Prof. Dr. - C.Ü. Tıp Fak. Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Sivas.
(**) Dr. - C. Ü. Tıp Fak. Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Sivas.
(***) Araş. Gör. - C.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas
(****) Araş. Gör. - C.Ü. Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Sivas

ÇEŞİTLİ YAŞ GRUPLARINDA TETANOZA KARŞI SAPTANAN ANTİTOKSİN DÜZEYLERİ

Neşe ATABEY (*)
Muharrem GÖKOĞLU (**)

ÖZET

Bu çalışmada yaşları 1 gün ile 85 yaş arasında dağılım gösteren, 261 erkek, 139 kadından oluşan toplam 400 kişilik bir grupta tetanoza karşı spesifik antitoksin düzeyleri belirlendi. Antitoksin düzeylerinin yaş gruplarına ve cinsiyete göre dağılımı hindi eritrositleri ile yapılan İndirekt Hemaglutinasyon (IHA) deneyi ile saptandı. Antitoksin düzeylerinin 6-15 yaş grubunda diğer gruplara göre önemli derecede yüksek, 30 yaşından büyüklerin yer aldığı grupta ise önemli derecede düşük olduğu görüldü ($p < 0.05$). Beş yaşından küçük çocukların dışında, tüm yaş gruplarındaki kadınların antitoksin düzeyleri erkeklere oranla daha düşük olarak saptandı. Bu fark istatistiksel olarak önemli bulundu ($p < 0.05$).

(*) Uzm. C.Ü. Tıp Fak. Mikrobiyoloji Anabilim Dalı

(**) Yrd. Doç. Dr. C.Ü. Tıp Fak. Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Sivas

13 YILLIK OLGU BİRİKİMİNDE KADIN GENİTAL SİSTEMİ VE MEME KANSERLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ali Osman KARABABA

Meme kanseri kadınlarda en sık görülen ve en çok öldüren kanserdir. Serviks kanseri ve meme kanseri kolay korunulabilir ve tedavi edilebilir olmaya başlaması nedeniyle koruyucu hekimlik açısından son yıllarda giderek önem kazanmıştır. Bu nedenle E.Ü. Tıp Fakültesi Radyasyon Onkolojisi Anabilim Dalına radyoterapi amacıyla başvuran 7956 hastanın kayıtları ve dosyaları bu iki kanser türü açısından retrospektif olarak değerlendirilmiş ve kadınlardaki tüm malign tümörler içinde meme kanseri % 44,8, serviks kanseri ise % 14,6 oranında saptanmıştır. Her iki kanser türünün de en sık görüldüğü yaş grubu 45-54 olarak belirlenmiştir.

(*) Ege Üniversitesi Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı.

**GEBELERİN VAJİNAL FLORASINDA LİSTERİA
MONOCYTOGENES TARAMASI**

Prof. Dr. Ayşe KAYPMAS (*)

İnt. Dr. Recai AKTAY

Stj. Dr. Hakan ÖZÖRNEK

Stj. Dr. Sema ORTAKÇIER

Listeria monocytogenes çevrede saprofit olarak bulunmasına rağmen insana süt ve süt ürünleri, et ve et ürünleri, yıkanmamış sebze ve meyveler yoluyla bulaşmakta ve infeksiyon meydana getirmektedir. Özellikle gebelerde düşüklere, rahim içi ölümlere ve prematür doğumlara sebep olmaktadır. Bu çalışmada Halk sağlığı ve ana açısından *Listeria monocytogenes* portörlüğü çok önemli olması nedeniyle 100 gebede *Listeria* taşıyıcılığı mikrobiyolojik olarak araştırılmış ve sonuçlar tartışılmıştır.

(*) İ. Ü. Cerrahpaşa Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı.

TIP FAKÜLTELERİNDE AİLE PLANLAMASI EĞİTİM PROGRAMI

Dr. S. ERGİN (*)
Dr. A. ÖNVURAL ()**
Dr. N. DEMİR (*)**
F. SAÇAKLIOĞLU (**)**

Pratisyen hekimlerin sağlık ocağı düzeyinde Aile Planlaması hizmetlerini verebilmeleri için gerekli bilgi ve becerilerin gerek mezuniyet öncesi ve gerekse mezuniyet sonrası hizmet içi eğitimlerinde ele alınmasının önemi tartışılmaz.

Nitekim bu nedenle S.S.Y.B. yetkilileri, Y.Ö.K. Başkan ve üyeleri, Tıp Fakülteleri Dekanı ve Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı Başkanları ile Johns Hopkins Üniversitesinden temsilcinin katıldığı «Tıp Fakültelerinde Üreme Sağlığı Kapsamında Aile Planlaması Müfredat Programı» geliştirme toplantısı Haziran 1985 te yapılmıştır. Toplantıda

-
- (*) D.E.Ü.T.F. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Bşk.
(**) D.E.Ü.T.F. Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı Bşk.
(***) D.E.Ü.T.F. Kadın Hastalıkları ve Doğum Öğretim Üyesi
(****) D.E.Ü.T.F. Halk Sağlığı - Narlıdere Eğitim ve Araştırma Sağ. Grup Bşk.

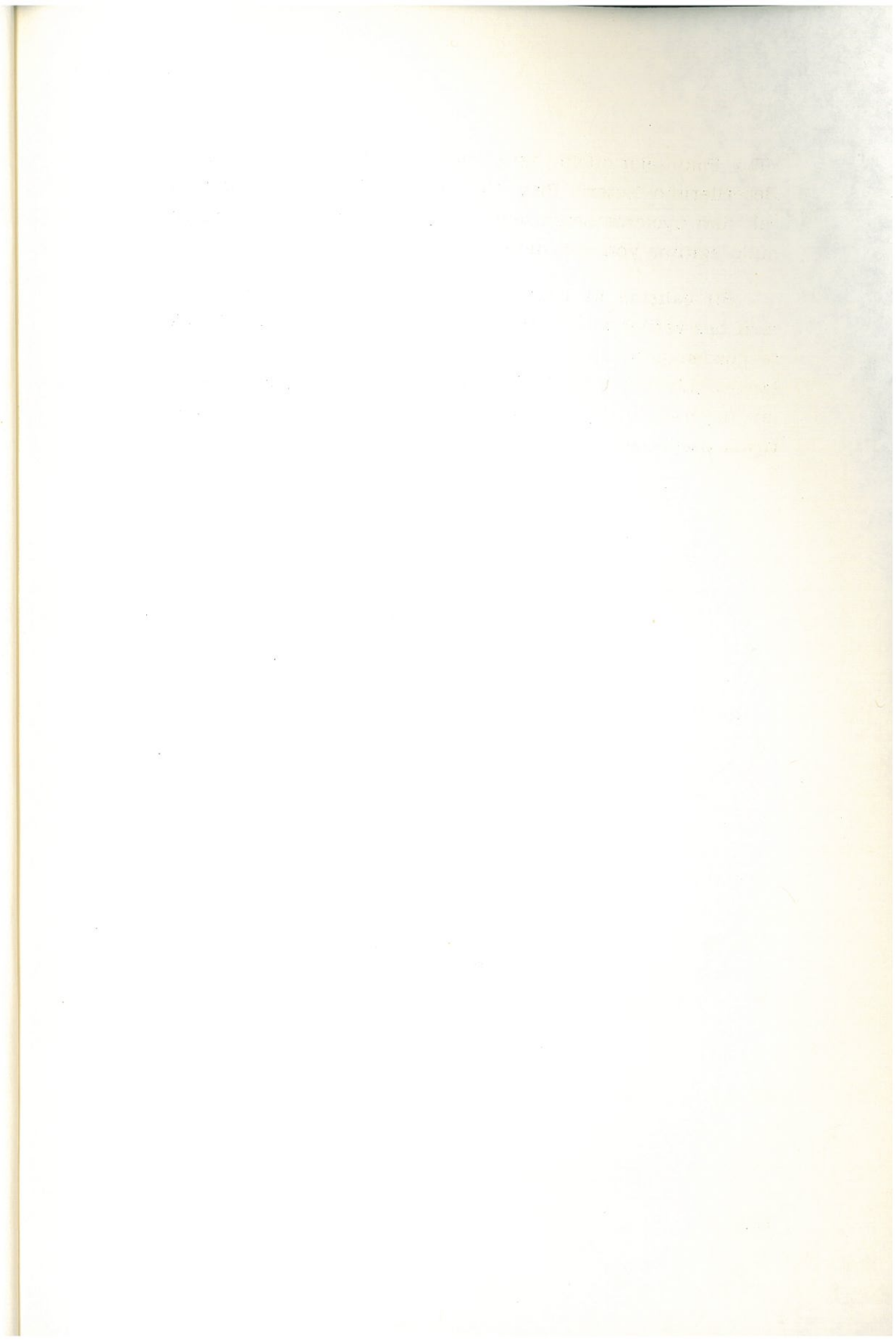
«Tıp Fakültelerindeki öğrenimde Aile Planlaması Bilgi ve Becerilerinin Yeterli Bazı Ne Olmalıdır?» konusu tartışılarak tüm üyelerce benimsenen son rapor hazırlanmış, bu konuda eğitime yön verilmesi amaçlanmıştır.

Bir çalışma ile geçen süre içinde Tıp Fakültemizde yeterli baz verilebilmesi yönünden bilgi ve uygulamalar birlikte gözden geçirilmiş, özellikle hekim adaylarının aile planlaması çalışmalarına aktif katılımını gösteren çalışma formları değerlendirmeye alınmış, bu konuda yapılan intern araştırma özellikleri incelenmiştir.

Dr. S. ERGİN ()
Dr. A. ÖNÜRALP ()
Dr. N. DEKİR ()
E. SAÇAKLIĞI ()

Yapılan çalışmada, aile planlaması konusunda tıp fakültelerinde verilen eğitimin yeterli düzeyde olmadığı ve öğrencilerin aile planlaması hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, aile planlaması eğitiminin tıp fakültelerinde zorunlu olarak yapılması ve öğrencilerin aile planlaması konusunda yeterli bilgiye sahip olmaları sağlanmalıdır.

Yapılan çalışmada, aile planlaması konusunda tıp fakültelerinde verilen eğitimin yeterli düzeyde olmadığı ve öğrencilerin aile planlaması hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, aile planlaması eğitiminin tıp fakültelerinde zorunlu olarak yapılması ve öğrencilerin aile planlaması konusunda yeterli bilgiye sahip olmaları sağlanmalıdır.





fon matbaasi
1989 - ankara